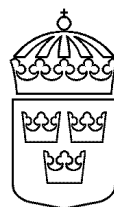

Riksdagens protokoll

2003/04:66

Tisdagen den 10 februari

Protokoll
2003/04:66

Kl. 14.00 – 16.30
18.00 – 19.11

---

1 § Justering av protokoll

Justerades protokollen för den 3 och 4 februari.

2 § Meddelande om frågestund

Tredje vice talmannen meddelade att vid frågestunden *torsdagen den 12 februari kl. 14.00* skulle frågor besvaras av statsminister Göran Persson.

3 § Anmälan om fördröjt svar på interpellation

Till riksdagen hade inkommit följande skrivelse:

Interpellation 2003/04:278

Till riksdagen

Interpellation 2003/04:278 av Elina Linna (v) om samhällsnyttiga organisationer

Interpellationen kommer att besvaras torsdagen den 19 februari 2004.

Skälet till dröjsmålet är sedan tidigare inbokade engagemang.

Stockholm den 5 februari 2004

Socialdepartementet

Morgan Johansson

Enligt uppdrag

Erna Zelmin-Åberg

Expeditions- och rättschef

4 § Svar på interpellation 2003/04:256 om Sveriges transporter till de nya EU-länderna runt Östersjön

*Svar på
interpellationer*

Anf. 1 Statsrådet ULRICA MESSING (s):

Fru talman! Johnny Gylling har frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta för att infrastrukturellt ansluta Sverige till de nya EU-länderna

kring Östersjön och för att tillgodose behovet av förbättrade transportkorridorer i öst–västlig riktning.

Den förestående utvidgningen av EU kommer att förändra transportmönstren i Europa. Infrastrukturens kapacitet kommer på sikt att ställas på prov, och vi ser framför oss behov av omfattande investeringar i Europa för att möta den förväntade tillväxten. Det är därför angelägna frågor som Johnny Gylling tar upp, och jag delar hans bedömning att vi i Sverige, liksom de baltiska staterna, har ett avståndshandikapp till övriga Europa som måste hanteras.

Sverige är beroende av bra kommunikationer till alla våra handelspartner i nuvarande EU och i ett utvidgat EU. I dag är det tyvärr så att svenska transportörer ofta drabbas av trafikstockningar och andra hinder i det europeiska väg- och järnvägsnätet. Det leder till förseningar och i slutänden till extra kostnader för kunderna. Det problemet är en av utgångspunkterna för regeringen när de svenska positionerna i den gemensamma transportpolitiken nu tas fram. En annan utgångspunkt är att de perifera regionerna ska knytas till de mer centrala regionerna och att vi ska ta hänsyn till de särskilda förhållanden som råder i Norden med långa avstånd, många glest befolkade områden och snö, is och kyla på vintern.

Inom EU pågår just nu en revidering av riktlinjerna för de transeuropeiska transportnäten, TEN-T. I december 2003 träffade transportministrarna en politisk överenskommelse om en gemensam ståndpunkt. Förslaget syftar bland annat till att anpassa riktlinjerna för arbetet till de nya förhållanden som utvidgningen innebär. Förslaget har förberetts av en så kallad högnivågrupp som analyserat vilka infrastrukturprojekt som ska vara prioriterade i TEN-T fram till år 2020.

I det arbetet har Sverige föreslagit att den nordiska triangeln, sjömotorvägar på Östersjön och Haparandabanan ska vara prioriterade TEN-T-projekt. Av dessa uppfyller tyvärr inte Haparandabanan urvalskriterierna, men den finns ändå med i TEN-T-nätet. Sverige har även betonat vikten av att en fast förbindelse över Fehmarn bält byggs, liksom att nord-sydliga väg- och järnvägskorridorer byggs genom Polen samt att järnvägen mellan Berlin och Neapel byggs ut. När det gäller de baltiska länderna har Sverige framhållit de öst–västliga förbindelserna.

Merparten av den svenska utrikeshandeln är i dag beroende av sjötransporter. Sjöfarten är självklart det viktigaste transportmedlet mellan Östersjöländerna. Sverige deltar därför aktivt i det nyligen påbörjade samarbetet mellan Östersjöländerna om så kallade sjömotorvägar. Den svenska ståndpunkten är att sjömotorvägarna ska omfatta all den infrastruktur som behövs för att det ska gå att bedriva en effektiv, säker och miljövänlig sjöfart året om. Vi har fått gehör i ministerrådet för den ståndpunkten, och förslaget omfattar nu bland annat hamnar, anslutningar på land och till sjöss, IT-system och isbrytare.

Anf. 2 JOHNNY GYLLING (kd):

Fru talman! Jag vill tacka transportminister Ulrica Messing för svaret. Jag kan hålla med om att mycket av det regeringen prioriterat är riktigt och bra när det gäller det utvidgade EU och vilka transporter vi ska ha mellan länderna. Det är bra med den nordiska triangeln. Det behövs satsningar som förbinder de stora städerna i Skandinavien. Haparandabanan är ett jättebra projekt. Det är viktigt att det får stöd.

Regeringen poängterar att man bygger bort trängsel i Europa. Det är också viktigt. Våra svenska företag är beroende av snabba transporter. Regeringen har också prioriterat väg- och järnvägsprojekt genom Polen och påpekat att det är viktigt att de byggs. Allt detta är bra och riktigt. Men min fråga handlade mycket om var åtgärderna finns i Sverige.

Det är ingen som skulle kunna komma på tanken att bygga Öresundsbron och sedan inte ha några vägar eller järnvägar som anslöt till bron på landsidan. Det är en helt orimlig tanke. Sedan Östersjön blev ett öppet hav och kommunismen fallit på andra sidan Östersjön växer i dag sjötransporterna kraftigt. Det är positivt. Men det fordrar att vi satsar på anslutningar på vägar och järnvägar också på vår sida i Sverige.

Nästan 50 miljoner människor runt Östersjön kommer att bli medlemmar i EU den 1 maj. Det är då lätt att gissa att när man river ned tullmurar och handelshinder kommer handeln att öka, och tillväxten kommer förhoppningsvis att öka på båda sidor av Östersjön. Men det betyder att vi får mer transporter.

Jag träffade i går Håkan Dahlqvist, som är chef för Stena Lines rederi för linjen mellan Karlskrona och Gdynia. Stena Line är för övrigt världens största passagerarrederi. Han berättade att de flesta prognoser som gjorts om Polentrafiken av svenska trafikverk och andra myndigheter har kommit på skam. Man har räknat för lågt på hur mycket resande och frakter kommer att öka.

Han berättade också att om man ser till den trend som finns i dag för godstrafiken mellan Sverige och Polen som ökar så kraftigt kommer den inom 13 år att ha passerat till och med godsflödena till och från Tyskland. Det tycker jag är tänkvärt. Statistiken visar att ökningen varit väldigt kraftig framför allt på lastbilssidan. Det har gått från 70 000 lastbilar till 165 000 sedan 1995. Det gäller alltså hela Sverige. I just Karlskrona, som jag besökte i går, har man fördubblat lastbilstrafiken de senaste åren.

Min fråga kvarstår. Trafiken växer alltmer. Men i de planer som Vägverket och Banverket har lagt fram kan jag inte se att man tar hänsyn till detta när det gäller vägarna och järnvägarna i sydöstra Sverige. Jag undrar om ministern kommer att ta hänsyn till det nu när planerna fastställs.

Anf. 3 GUNNAR ANDRÉN (fp):

Fru talman! Även jag som bor i den här delen av Sverige kan ha lite synpunkter på Östersjön. Vi kan börja med att konstatera att Sverige ligger där det ligger omgivet av vatten och dessutom ganska centralt i denna delen av världen.

Om man tittar geografiskt har vi en mycket stor och befolkningsstark region strax intill oss, nämligen Sankt Petersburgsregionen. Den är i storleksordningen 8–15 miljoner, beroende på hur man räknar. Den är enorm. Det bor lika många människor i den regionen som det bor i Sverige och Finland tillsammans.

Man kan titta på den svenska sidan och förutsätta att trafiken av framför allt varor kommer att öka dramatiskt när det en gång slumrande Ryssland vaknar och blir ett stort export- och importland. Jag tycker att Johnny Gylling har ställt en väsentlig interpellation om hur vi ska ha det med transporterna i framtiden. Det handlar naturligtvis mycket om transporter i sydlig riktning för Johnny Gylling, men här uppe blir det trans-

porter över Sverige. Det kommer att ta sin tid att köra runt hela Skåne, och det kommer att vara konkurrenskraftigt att kunna köra genom Sverige.

Lyckligtvis har vi fått en situation där hamnen i Göteborg av US Customs, som det heter på andra sidan – den amerikanska tullen – har blivit en certifierad hamn. Det innebär att man kan förvänta sig att trafiken kommer att öka mycket från Göteborg, som redan har en hyfsat stor europeisk hamn utan att den är jättestor. Det blir den enda hamnen i norra Europa, norr om Tyskland, som har den situationen. Jag var nyligen och tittade på hamnen i Göteborg. Man bygger ut väldigt mycket där, och det tror jag är bra för både Sverige, Norge och Finland. Kanske kan vi också lägga beslag på stora – om man nu använder det ordet – delar av den trafik som jag tror kommer att genereras från det nuvarande Ryssland.

Jag skulle vilja ställa en fråga till statsrådet. Det är precis som Johnny Gylling säger; när man ser på detta måste man också se på vad de nya transportvägarna kräver på den svenska sidan. Då ser jag att de Östersjöhamnar som vi har här, från Karlskrona i söder till Gävle i norr, har dålig kapacitet när det gäller container- och järnvägstransporter. På den väg som jag numera bor i närheten av, nämligen Norrtälje–Stockholm och söderut, går det nu 60 000 långtradare per år. Det blir några hundra om dagen. Om detta kunde föras över helt eller delvis till spårbunden trafik skulle det vara inte minst trafiksäkerhetsmässigt bra. Men som vi kommer att höra i nästa interpellation av Sven Bergström är det också fråga om en miljöinvestering av stora mått.

Jag vill fråga statsrådet om det i Regeringskansliet finns funderingar över att åtminstone låta utreda om man kan förlänga det som vi nu kallar för Arlandabanan ända bort till Norrtälje och Kapellskär för att möjliggöra den här typen av transporter. Jag tror inte att vi kan få den här sjövägen om vi inte förbereder oss på den svenska sidan. Då skulle transporterna kunna gå över svenskt landterritorium och gå ut via Göteborgs hamn, som nog är den enda hamnen i regionen som kommer att bli certifierad med amerikanska mått mätt under de närmaste decennierna.

Anf. 4 Statsrådet ULRICA MESSING (s):

Fru talman! Jag får tacka Gunnar Andrén för att han tog Gävle hamn som ett exempel. Skämt åsido är detta oerhört angelägna frågor. Det som Johnny Gylling har frågat mig, nämligen vilken hänsyn vi tar nationellt till den utveckling som vi ser runtomkring oss i Europa när vi nu ska fatta beslut om planerna, är verkligen centralt. Vi försöker ta så mycket hänsyn som möjligt utifrån de siffror och den kunskap som vi har i dag.

SIKA har gjort ett planeringsunderlag åt oss inför de diskussioner som vi nu sitter i. Där är man ganska övertygad om att den positiva utveckling som vi har sett av svensk utrikeshandel under en rad år tillbaka kommer att hålla i sig. Men den kommer att öka i omfattning på det sätt att det nu också öppnas nya marknader. Västeuropa kommer fortfarande att vara en stor hemmamarknad för våra svenska företag, men nu kommer också de gamla traditionella östeuropeiska länderna. Det innebär bara ännu större möjligheter. Detta har vi med oss i det arbete som vi nu utför när vi ska fatta beslut om pengar till väginvesteringar och järnvägsinvesteringar de kommande tolv åren.

Jag vill också nämna den särskilda hänsyn som vi har ålagt oss att ta eftersom vi nu är med i ett arbete där vi pekar ut viktiga TEN-projekt. Ungefär 90 % av den svenska utrikeshandeln i dag går via sjöfarten. Det är stora volymer. Även långtradare färdas ofta en del av sträckan till sjöss. Vi vet att i Östersjön fraktades 700 miljoner ton gods förra året. De prognoser som SIKA och många andra har gjort visade att den volymen kommer att fördubblas fram till år 2010. Jag är ganska säker på att den beräkningen är korrekt. Därför är också vårt arbete i TEN-gruppen, som ju finns inom EU, oerhört viktigt. Vi har 24 svenska hamnar som är klassade som så kallade TEN-A-hamnar. Det finns en sådan grupp nämnd där. Av dessa 24 står 10 hamnar för mellan 80 och 90 % av vår utrikeshandel. Vi har ett antal stora hamnar för sjötransporter. Några av dem kommer säkert att växa med anledning av den utvidgning som vi nu ser runtomkring Östersjön.

Det som Gunnar Andrén beskriver när det gäller Göteborg är en viktig och imponerande utveckling. Staten har ju också gått in via Sjöfartsverket och hjälper till med utbyggnaden.

Som avslutning vill jag också passa på att nämna det julpaket som regeringen tillsammans med representanter för Vänsterpartiet och Miljöpartiet har offentliggjort och som handlar om en infrastruktursatsning i Stockholm via Citybanan och en godstågssatsning i Hallsberg men också en stor investering på väg- och järnvägsstråk i Göteborg. Detta hade bland annat som utgångspunkt att titta på vilken betydelse hamnen har för gods och för människor runtomkring i Västra Götaland, men inte bara där. Detta gjordes också i ett nationellt perspektiv för att se på helheten i infrastrukturen.

Anf. 5 JOHNNY GYLLING (kd):

Fru talman! Jag kan hålla med om mycket som Gunnar Andrén var inne på, och understryka att Göteborgs hamn är viktig för hela Sverige och stora delar av Norden. Det som jag nämnde i min interpellation var att man också behöver tänka på stråk i riktningen sydost från Göteborg. Den nordiska triangeln missar den biten. Det gods som kommer in till Göteborg behöver också komma vidare ned till Polen och andra länder bortom Polen. I trafikutskottet har vi lärt oss att det även i Norge finns starka önsknningar om att förbättra godsstråken via Göteborg och sydost ut.

Det finns projekt där man jobbar med det här. Jag vill beklaga att de regionala projekten sällan syns i Banverkets och Vägverkets planer, och för den delen inte heller hos regeringen. Jag tänker på ett projekt som jag har nämnt som heter SEB Trans-Link och som kartlägger stråket från Göteborg över Växjö och Karlskrona och ned till Polen. I Polen jobbar man för fullt nu med att prioritera motorväg mellan Gdynia och Łódź. Allt detta som vi pratar om finns med i TEN-nätet.

För att inte glömma bort det ska jag också nämna att det finns trafik från Karlshamn som går både till Litauen, Lettland och faktiskt till Kaliningrad. Det var inte riktigt tänkbart för 10–15 år sedan. Men det utvecklas nu, och det är positivt.

Jag vill komma in på konkreta projekt. Det första som jag kan nämna är väg E 22, där man har flaskhalsar genom Blekinge. Där har långtradartrafiken växt kraftigt under de senaste sju åtta åren. Det finns sträckor där

man måste köra genom samhällen och där hastigheten är nedsatt till 30 kilometer i timmen. Trots detta säger Vägverket i sitt planförslag att man inte ska åtgärda dessa sträckor inom planen. Efter 2015 kan man ta itu med det samhälle som jag talade om som heter Jämjö. Det finns också andra sträckor som visserligen finns i planen men som ligger sent – efter 2010. Om trafiken fortsätter att växa som den har gjort kommer det att bli kaos.

Vi ska inte ha allt gods på väg, utan naturligtvis också på järnväg. Detta var ju Gunnar Andrén också inne på. Vi har Kust-till-kust-banan, som också Banverket har tagit fram planer för. Men spårupprustningen där dröjer till 2010; det är alltså sex år till. Man har nu börjat försöka köra gods på järnväg. Det fungerar hjälpligt, men det skulle gå mycket bättre om man fick spårupprustningen tidigare.

Vilka kartor man än tittar på hos myndigheter och trafikverk är tyvärr sydöstra Sverige ofta en vit fläck när det gäller kommunikation. Det är detta jag vill uppmärksamma ministern på nu när Polen och de baltiska länderna kommer med i EU. Förmodligen kommer trafiken därmed att öka kraftigt.

Anf. 6 GUNNAR ANDRÉN (fp):

Fru talman! Statsrådet talar om ett julpaket som man tagit fram tillsammans med Miljöpartiet och Vänsterpartiet. Jag vet inte om detta var ett julpaket med eller utan h framför. Det kom vid jultid och omfattade många hjul. Jag tycker att det här paketet i huvudsak är mycket bra. För den region som jag råkar befinna mig och som till och med riksdagen råkar ligga i är ju frågan om utbyggnaden av Citybanan i Stockholm det allra viktigaste ur persontransportsynpunkt. Jag utgår ifrån att vi kommer att få alla anslutningar där betalda av staten, men det får vi väl snart besked om. Jag anser att det är det viktigaste transportprojektet i hela landet. Det kommer att påverka all persontransport i hela landet. Jag tycker också att det verkar väldigt bra med godstågen i Hallsberg.

Men min fråga är fortfarande den som statsrådet inte riktigt hade tid att svara på, och tid är ju pengar som bekant. Det gäller att fundera på hur vi har det med hamnarna på hela Östersjökusten. Var ligger de bästa hamnarna när det gäller att hantera förväntade kraftiga ökning av gods-transportvolymen österifrån? Jag utesluter inte att Gävle skulle kunna bidra där. Min tro är att många stora speditörsföretag mycket skulle välkomna att slippa gå inomskärs till Stockholms hamn. Jag har inget emot Stockholms hamn, men jag tror att det skulle vara väldigt bra om andra hamnar hade en väl fungerande spårtrafik.

Min konkreta fråga är: Avser statsrådet att tillsätta en utredning som speciellt kan fundera på förhållandena i Kapellskär som ju saknar järnväg i dag?

Anf. 7 Statsrådet ULRICA MESSING (s):

Fru talman! Eftersom jag glömde Gunnar Andréns fråga börjar jag med den nu. Den handlar om huruvida det är möjligt att förlänga Arlandabanan och titta på hamnarna i Kapellskär och Norrtälje. Jag har inte mött den frågan tidigare, och jag har inget konkret svar. Det är en svår balansgång eftersom hamnarna är kommunala i dag samtidigt som de är oerhört beroende av den nationella infrastrukturen. Som jag nämnde är

ställningstagandena i julpaketet att stötta den utveckling som sker i Göteborgs hamn till gagn för hela regionen och nationen.

Jag får ta med mig Gunnar Andréns fråga och fundera på vad detta kan innebära för utvecklingen i framtiden. Jag har inget mer konkret svar på den frågan än så i dag.

Johnny Gylling har många kloka synpunkter när det gäller infrastrukturen i sydöstra Sverige. Det är en balansgång som vi ska gå när vi ska fördela pengarna. Riksdagen har också fattat beslut om sex delmål för transportpolitiken. Alla dem ska vi väga av mot varandra. Ett av delmålen är ju regional utveckling. Vi vet alla tre att det är oerhört viktigt, både för enskilda personer och för näringslivet, att infrastrukturen fungerar. Jag är medveten om att det finns stora förväntningar på den överenskommelse som vi nu ska göra om planerna.

De objekt som är utpekade i TEN-arbetet förpliktar, och det gäller inte minst i den nordiska triangeln. En förutsättning för att vara utpekat som ett prioriterat projekt och en förutsättning för att dessutom komma upp på en så kallad *quick-start*-lista är ju att vi nationellt också lovar att gå in med en egen medfinansiering. Där kommer den nordiska triangeln att väga tungt i det arbete vi nu gör med de nationella planerna. Det gäller att ha ett helhetstänkande, att titta i stråk och stötta den utveckling som är oerhört positiv, inte minst i Östersjöregionen.

Anf. 8 JOHNNY GYLLING (kd):

Fru talman! Jag tycker att det är positivt att ministern visar förståelse för att även sydöstra Sverige bör få del av en förbättrad infrastruktur, särskilt med tanke på att Polen och de baltiska staterna nu kommer med i EU. Det är positivt. Sedan får vi se vad ministern redovisar när planerna läggs fram. Jag förmodar att vi får ta en ny debatt då. Vi får se om det blir positivt eller negativt.

Jag tycker inte att det finns någon motsättning mellan detta och att satsa på det paket som regeringen har presenterat med storstadssatsningar. Jag håller helt med Gunnar Andréns om att Citybanan här i Stockholm är oerhört viktig för en fungerande järnväg i hela Sverige. Men det hindrar inte att man också tittar på andra delar av landet.

Jag skulle vilja avsluta med att ta upp en järnvägsfråga till. I Blekinge finns Kustbanan som går mellan Karlskrona och Malmö, eller den går rättare sagt ända till Köpenhamn. Den är naturligtvis väldigt viktig ur regional synvinkel, och nu också i anslutning till färjetrafiken till bland annat Polen.

Regeringen har beslutat att den ska elektrifieras, och man är naturligtvis väldigt glad i regionen för att detta kommer till stånd efter många års diskussion. Men en tanke är ju: Vore det inte bättre att först räta ut den här krokiga banan så att den blir snabbt framkomlig innan man kopplar ström till den?

Anf. 9 Statsrådet ULRICA MESSING (s):

Fru talman! Ibland får man börja med det som ligger längst fram i planeringen för att underlätta för enskilda personer. Det utesluter inte att man efter det kanske också måste göra andra saker. I de uppvaktningar som vi har fått från kommunen och regionen har det kommit många propåer om att det nu är angeläget att vi kan fullfölja elektrifieringen för

Prot. 2003/04:66
10 februari

Svar på
interpellationer

att påskynda transporter. Det har jag med mig i det arbete som vi ska slutföra inom några veckor för att regeringen ska kunna fatta beslut om de nationella planerna.

Överläggningen var härmed avslutad.

5 § Svar på interpellation 2003/04:280 om ett ökat tågresande

Anf. 10 Statsrådet ULRICA MESSING (s):

Fru talman! Sven Bergström har frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta för att öka persontransporterna med tåg, lokalt, regionalt och i fjärtrafik, för att vi ska närma oss de uppställda målen om regional utveckling, minskat antal dödade och skadade i trafiken och självfallet också minskade skadeverkningar på miljön. Sven Bergström hänvisar i sin interpellation till SJ vid ett flertal tillfällen. Jag vill påminna om att ansvaret för de statliga bolagen, bland annat SJ, ligger under Leif Pagrot-sky. Jag vill därför hänvisa de frågor som rör bolaget till honom.

Därefter vill jag betona att jag delar Sven Bergströms syn när det gäller regional utveckling och tillväxt och möjligheten att kunna bo och arbeta runtom i hela vårt land. Det övergripande målet för vår transportpolitik är att säkerställa en effektiv och långsiktigt hållbar transportförsörjning för medborgarna och för näringslivet i hela vårt land. Jag vill också nämna riksdagens regionalpolitiska beslut från 2001 där vikten av goda transportmöjligheter särskilt betonas.

Jag håller även med Sven Bergström om att ökat tågresande kan bidra till färre olyckor i trafiken och också en bättre miljö.

Järnvägsutredningens och Kollektivtrafikkommitténs betänkanden innehåller förslag som syftar till att ytterligare förbättra tågresenärernas situation. Båda betänkandena är just nu ute på remiss, och jag kommer därefter att ta ställning till hur vi framöver kan förbättra servicen för tågresenärerna. Det kan gälla allt från rutiner för bokning av biljetter och information på stationerna till ersättning för inställda resor.

När det gäller den interregionala persontrafiken på järnväg har riksdagen i sitt transportpolitiska beslut från 1998 slagit fast att en av utgångspunkterna ska vara att den ska ske på kommersiella grunder. Detta gäller för alla järnvägsföretag. Järnvägsföretagen fastställer självständigt sitt trafikutbud baserat på marknadens behov och på efterfrågan. Regeringen har ingen möjlighet att direkt påverka något järnvägsföretags beslut i dessa frågor.

All persontrafik är inte företagsekonomiskt lönsam för järnvägsföretagen. Därför upphandlar staten också interregional trafik när det är motiverat för att uppnå målen för transportpolitiken. Staten, via Rikstrafiken, satsar stora belopp på att upprätthålla en tillfredsställande transportförsörjning. Ett exempel på sådan upphandlad trafik är nattågstrafiken till Norrland.

Avslutningsvis vill jag nämna att vi inom Näringsdepartementet nu genomför en kartläggning av alla statliga stöd till persontrafiken inom samtliga transportslag för att se om några ändringar kan vara motiverade för att just utveckla persontrafiksektorn. Den kartläggningen beräknas vara klar någon gång under våren.

Anf. 11 SVEN BERGSTRÖM (c):

Fru talman! Jag vill börja med att tacka statsrådet Ulrica Messing för svaret. Det gläder mig att hon delar min uppfattning i grunden när det gäller synen på regional utveckling, tillväxt och möjlighet att kunna bo och arbeta runtom i hela vårt land. Det är bra!

Vad jag då efterlyser är åtgärder från regeringen, därför att jag tror att Ulrica Messing och jag också borde kunna vara överens om att utvecklingen har gått baklänges den senaste tiden.

Det är bakgrunden till min interpellation. Vi ser nu hur tågoperatörerna, i första hand SJ som ju dominerar, drar ned på sin verksamhet, minskar personal, försämrar servicen, slutar stanna vid många stationer, försvårar att köpa biljetter, fördyrar årskorten på SJ vilket hotar den regionala pendlingen som är så viktig för regionförstoringen och på en rad olika områden vidtar åtgärder som jag menar kommer att bli kontraproduktiva i den meningen att de kommer att underminera resandet. Detta riskerar alltså att försämra de långsiktiga förutsättningarna inte bara för SJ utan också för andra tågoperatörer.

Det är därför jag känner stor oro och vill få en debatt med statsrådet om vad vi kan göra gemensamt för att få en bättre järnvägstrafik.

Det har visat sig under senare år att människor vill åka tåg. Järnvägstrafiken har under de senaste tio åren haft en väldigt stor betydelse för den regionala utvecklingen, inte minst tack vare satsningar på nya regionaltåg och snabbtåg, till exempel på Ostkustbanan. Resandeutvecklingen har varit väldigt positiv.

Hos oss i Gävleborg, Ulrica Messings och mitt län, har vi lagt ned alla flygplatser i länet – Gävle, Hudiksvall och Söderhamn – därför att vi har satsat på att tågen ska kunna fylla den funktionen. Vi har räknat med att de investeringar som förespeglats i ny infrastruktur ska komma snart nog. Nu tvingas vi konstatera att SJ AB genomför flera försämringar i sin trafik. Jag menar att det är svårt att se att SJ över huvud taget överväger sitt regionala ansvar. Det har medfört att många satsningar som ur ett regionalt perspektiv är både önskvärda och samhällsekonomiskt rimliga inte genomförs.

Det här ger oacceptabla effekter för vår region. Låt mig visa några exempel.

Snabbtågsanpassning av stambanan Östersund–Ljusdal–Stockholm har gett en möjlig restid på 4 timmar och 45 minuter. Regionen och Banverket har tillsammans investerat 150 miljoner för att nå målet, men SJ AB vill inte sätta in snabbtåg utan fortsätter att köra konventionella lokdragna tåg med en restid på 5 timmar och 30 minuter. Vem vill då åka tåg?

Tre flygplatser har lagts ned, som jag sade. 2003 och tidigare har flera tågförbindelser dragits in, vilket medfört märkbara försämringar för regionen och näringslivet. Från Gävle, Ulrica Messings hemort, kan man i dag inte ta sig ned till ett morgonflyg med avgångstid före kl. 8.30 på Arlanda, och näringslivet har påpekat väldigt kraftfullt att det här är till stor nackdel. I stället börjar man köra limousinservice för att komma ned i tid.

Den senaste uppgiften fick jag nu från Söderhamns kommun, som ju Ulrica Messing också känner väl till. Där har man nu dragit in det tåg som går från Stockholm och som avgår från Gävle kl. 17.09 och går

vidare upp mot Söderhamn, Hudiksvall och så vidare. Man har nu aviserat att det ska dras in, med påföljd att alla de som pendlar från Gävle upp till Hälsingland eller från Uppsala och norrut inte kan komma längre än till Gävle. Det blir ett stort glapp för pendeltågsresenärerna vilket hotar Söderhamns situation ännu mera – och Ulrica Messing vet ju väldigt väl hur illa ställt det är i Söderhamn.

Därför ser jag gärna att Ulrica Messing preciserar lite mera just utifrån min fråga: Vilka konkreta åtgärder är regeringen beredd att vidta? Hur går det med Järnvägsutredningen? Nu är den ute på remiss. Är ni beredda att gå vidare och släppa in fler aktörer, till exempel som nattågs-trafiken på Norrland som Ulrica Messing exemplifierade med och som ju blev ett lyft för trafiken? Är ni beredda att vidta åtgärder så att vi kan få in fler aktörer av det här slaget?

Anf. 12 LARS-IVAR ERICSON (c):

Fru talman! Anledningen till att jag har anslutit mig till den här viktiga interpellationsdebatten är att jag den 29 januari diskuterade framtiden för nordöstra Skåne med ministern. Då tog jag också upp den viktiga frågan hur det är med kommunikationerna. Vi måste alltså ha bra kommunikationer i nordöstra Skåne för att vi inte ska bli Skånes Norrland.

I dag fick jag ett brev som beskriver hur indragna tåg är ett hot mot regionens viktiga företag. Den 16 juni dras Intercitytrafiken mellan Stockholm och Malmö in, och därmed blir det bara ett par tågstopp kvar i Osby och Älmhult. Passagerare och näringsliv drabbas hårt. Pendlarna klarar inte av sina sociala förhållanden med så stora hål i trafiken, och speciellt svårt blir det för de många kvinnor som arbetar vid industrierna i Osby och Älmhult.

Dessa indragningar är ett stort hot mot stora och viktiga företag som Ikea och Brio i en bygd där arbetslösheten och utflyttningen ökar. De berörda kommunerna har inte lyckats få besked om varför tågen dras in. Antalet resenärer är mycket högt på till exempel tåget som vid åttatiden anländer till Osby och som utgår från Malmö–Lund-regionen. Enda förklaringen är att tågen är olönsamma, men inte på grund av för få passagerare.

Hur ser ministern på detta exempel på indragningar i en redan hårt drabbad region? Vägarna i de här trakterna uppmuntrar inte till bilfärder, och bussfärder kan aldrig ersätta de ur miljösynpunkt överlägsna tågen.

Den 29 januari sade ministern här i kammaren att Skåne är ett positivt exempel när det gäller kollektivtrafiken och beskrev sedan hur det under flera år arbetats aktivt i Skåne för att knyta ihop olika kommuner och vidga arbetsmarknaden för alla enskilda. Den utvecklingen lovade ministern att fortsätta stimulera och betonade hur viktigt det är att alla aktörer – regionala, lokala och nationella – är med och bidrar på ett positivt sätt. Nu tycker jag att den nationella nivån bidrar på ett negativt sätt och sviker invånarna i Osby och Älmhult när tågen inte ska stanna så ofta längre.

Anf. 13 VIVIANN GERDIN (c):

Fru talman! Jag vill också lyfta fram frågan om goda tågkommunikationer. De transportpolitiska målen inger ju stora förhoppningar, och jag har tidigare också varit engagerad i frågan om goda tågkommunikationer.

De transportpolitiska målen uttalar ju också att man ska ta regional hänsyn.

Av speciellt intresse tycker jag faktiskt att längre dagpendlande, som är beroende av tågen, är, och det är också ett intresse för riksdagen och för regeringen. Jag har tidigare haft uppe en fråga till statsrådet Messing, den 16 september, och fick också svar på den. Jag tolkade svaret lite tveksamt – det var inte klart uttryckt.

Anledningen till att jag lyfter fram frågan här nu är de aviserade tågstoppen och upphörandet av turer längs Vänerlänken mellan Göteborg och Karlstad. Två turer avses slopas helt, och två turer har man tänkt upphöra med då det gäller stopp längs sträckan mellan Göteborg och Karlstad. Nu har någon av orterna redan fått ett positivt svar, men det finns fortfarande oklarheter om tre orter, nämligen Grums, Mellerud och Säffle.

Samtidigt som vi talar om att vi ska ha goda kommunikationer går utvecklingen i helt motsatt riktning i verkligheten. Utöver att man försämrar kommunikationerna över gränserna – för vår del i Värmland har vi i dag ganska dåliga tågkommunikationer västerut – sker det också försämringar inom regionen, inom länet. Det gäller både de interregionala tågen och busstrafiken. Båda två är kollektivtrafik.

Jag har suttit med i den statliga parlamentariska kommittén för kollektivtrafik. Där har vi uttalat en del mål och visioner. Jag vet att utredningen är ute på remiss. Det står också i svaret. Men det känns inte bra att vi arbetar i en riktning som är positiv, vi ska göra förbättringar, samtidigt som det ute i verkligheten kontinuerligt sker försämringar av kollektivtrafiken.

Vi lever också i en värld med breddade och utökade arbetsmarknadsregioner. Fler pendlar i dag längre sträckor och är också beroende av att det finns goda tågkommunikationer. Det gäller särskilt i ett län som Värmland där uteblivna vägsatsningar har medfört att det blir dyrare och tar längre tid att åka bil. Man far också illa av att åka bil på de dåliga vägarna.

Det känns mycket angeläget att regeringen med statsrådet, eller rätare sagt statsråden i spetsen tar itu med problemen och att vi inte får kortare restider genom att tågstopp på mindre orter upphör. I stället ska vi se till att det blir förbättringar längs spåren och även vad gäller tågen.

Jag vill ta upp en sista fråga med statsrådet. Jag tycker att regeringen måste uppvärdera de regionalpolitiska hänsynen och låta dem väga tyngre än andra skäl. På den frågan hoppas jag få ett klart och tydligt svar.

Anf. 14 ANNIKA QARLSSON (c):

Fru talman! Jag har fått en hel del mejl och telefonsamtal på sista tiden. Rubriken på dem skulle kunna vara Ett minskat tågresande. Trots det ansluter jag till interpellationsdebatten i dag, med en annan rubrik.

Det handlar om en del av den vägsträcka som Viviann Gerdin pratar om här. Det handlar om järnvägen som passerar Dalsland. Flera stationer ska inte få de här tågstoppen. Det handlar också om tågen mellan Göteborg och Oslo där man också drar in och inte låter tågen stanna. För många av dem som bor på de små ställena har det varit ett sätt att få det att fungera med pendling, in i Norgeregionen men också från Värmland och ned mot Göteborg. Det gäller också resor mellan orterna Mellerud,

Åmål och Säffle. Nu hör vi att det är ett positivt besked för en av stationerna, men det är bara en del av problemet. Det måste ju finnas möjlighet att gå av tåget om man har gått på det.

Jag förstår att statsrådet inte kan gå in och bestämma var tågen ska stanna. Däremot har statsrådet en viktig roll när det gäller förutsättningarna för bolagen att ta andra hänsyn och andra beslut. I det arbete som har pågått kan jag se att kommunalråden, Kent Johansson i regionen, kommunchefen och en mängd olika människor ute i kommunerna har lagt ned otroligt mycket möda, mycket tid och arbete, på att försöka påverka så att besluten går i rätt riktning. Vi kan nu se att man beslutade sig för att trots allt fortfarande stanna tågen i Åmål, och det är en del.

Det jag möter i mejlen – förutom att man är frustrerad över att tågen inte stannar, att man inte får möjlighet till pendlingstrafik – är också en frustration över att behöva lägga så mycket tid och arbete på sådana saker som är statligt ansvar. Det är ett ansvar för regeringen eller statliga bolag. Det handlar om kampen för polis, tingsrätter, tullen i Dals-Ed. Det handlar om utbildningar och så vidare. Den här biten är ytterligare en del. Jag vet att statsrådet inte ansvarar för tingsrätter, tullen och så vidare. Men det ingår i ett större mönster, där snaran hela tiden dras åt. Många kommuner och delar av landet känner en stor frustration över att inte få del av det som trots allt ska vara ett statligt ansvar. En önskan vore att man skulle vända perspektivet och se till att de landsändarna garanterat skulle ha det stödet, för de behöver det så väl för att kunna utvecklas vidare.

I ditt svar anger du också att det inte är företagsekonomiskt lönsamt, Ulrica Messing. Jag tror att vi behöver fundera på hur vi värderar det hela – hur värderar vi trafiksäkerhet och miljöhänsyn?

Anf. 15 Statsrådet ULRICA MESSING (s):

Fru talman! 1992 åkte vi 6 miljarder personkilometer tåg i vårt land. Tio år senare åkte vi 9,3 miljarder personkilometer tåg. Vi ser hur den utvecklingen i positiv riktning ökar. Vi måste vara överens om att den faktiskt gör det innan vi kan diskutera bristerna i den. Det är klart att det också i den utvecklingen finns stora regionala skillnader. Men det är inte så att tågtrafiken generellt har en negativ utveckling. Vi åker alltmer tåg som enskilda personer. Vi pendlar över allt större avstånd och sträckor. Den utvecklingen vill jag försöka bejaka.

Vad kan vi då göra för att bejaka den och stötta den i en positiv riktning? En viktig sak är det arbete vi är mitt uppe i nu, med de nationella planerna som vi ska ta beslut om, för vägsidan och järnvägssidan. Lars-Ivar Ericson refererade till en debatt om dem som vi hade för två tre veckor sedan. Vi ska fördela 101 miljarder kronor på nya järnvägssträckor. Vi ska dessutom satsa pengar på underhåll av befintliga järnvägssträckor. Vi ska göra en del byten av slitna växlar och mycket annat.

Att vi bygger bort en del av de flaskhalsar som finns när det gäller järnvägsinfrastrukturen är viktigt, inte bara på den plats där flaskhalsen finns, till exempel runt Citybanan här i Stockholm. Det är också oerhört viktigt för alla oss som pendlar in och ut till de större orterna. Det är en viktig del.

De utredningar som är ute på remiss pekar på flera viktiga saker. Jag kan ju inte kommentera dem och tala om vad vi går vidare med. När vi

nu har fler aktörer som konkurrerar om järnvägstrafiken och fler aktörer som kör kortare eller längre sträckor, hur kan vi då sätta resenären i centrum? Oavsett vilken aktör man åker med ska det vara enkelt att boka en biljett och hämta ut den. Hur underlättar vi tanken på hela resan, även om man under resans gång faktiskt byter operatör? Det är oerhört viktiga frågor som naturligtvis också avgör om människor har lust och möjlighet att åka tåg i framtiden, så att man upplever att resan blir enkel.

Är en möjlighet att påverka utvecklingen på ett positivt sätt att fortsätta avregleringen? Det är jag oerhört tveksam till. På de områden där man i dag inte har möjlighet att leva upp till de transportpolitiska målen som riksdagen tog 1998, nämligen att man ska köra trafiken på kommersiella grunder, är det staten som får gå in som garant för att värna den lokala och den regionala utvecklingen. Jag tror inte att mera av avreglering tar större hänsyn till regional utveckling. Jag tror att det är mera av politiska initiativ som kan lyckas med det.

Vi gör nu många satsningar på de olika transportslagen. Tågen är viktiga i sig. Den upphandling som Rikstrafiken gör omfattar inte bara tåg utan också flyg. Även det är viktigt att ha med i en regionalpolitisk diskussion.

Sex delmål ligger till grund för transportpolitiken. Viviann Gerdin frågade mig om jag kunde tänka mig att ändra balansen mellan de delmålen. Mitt svar på den frågan i dag är nej. Jag kan inte tänka mig att väga upp den regionala hänsynen på bekostnad av till exempel miljöaspekten eller på bekostnad av trafiksäkerheten. Jag tycker att delmålen om könsperspektiv i transportpolitiken och mycket annat är viktiga delmål. Jag tror däremot att vi kan bli bättre på att leva upp till alla de sex delmålen. Det gäller både regional utveckling och jämställdhetsaspekten. Men jag är inte beredd att låta ett delmål bli tyngre än de andra.

Anf. 16 SVEN BERGSTRÖM (c):

Fru talman! Sverige glider isär och slits sönder. Moderna satsningar i infrastruktur och utbildning kan motverka det. Det är en ungefärlig sammanfattning av Göran Perssons inlägg i kammaren den 21 januari. Därför blir man lätt frustrerad när Ulrica Messing nu säger att regeringen inte har möjlighet att påverka så mycket, att SJ är ett ansvar för Leif Pagrotsky och så vidare.

Om regeringen ska regera måste man väl vidta åtgärder när man ser att utvecklingen går åt fel håll. Ulrica Messing pekar på hur tågresandet ökat under den senare tiden. Ja, det har ökat fram till nu, men de senaste åren har det stagnerat. Vi ser nu hur åtgärder, framför allt från SJ AB:s sida, riskerar att ytterligare försämra tågtrafiken. Fler resenärer väljer att åka bil, ta flyget eller något annat sätt. Eller också väljer de att stanna hemma, och därmed får vi fortsatt arbetslöshet i de regioner som redan är hårt drabbade.

Jag blir lite förvånad när Ulrica Messing säger att hon är tveksam till en fortsatt avreglering. I Europa är ju den svenska regeringen väldigt pådrivande för att vi ska fortsätta med avregleringen. Vi ska ge till exempel Green Cargo tillträde på de andra marknaderna när de vill köra gods ut i Europa och på så sätt gynna den svenska exporten.

Detta kan ske på olika sätt. I dag är den svenska järnvägstrafiken en väldig blandning av olika trafiksystem. Trafikeringsrätten ger SJ AB den

unika rätten att i monopolställning, utan några skyldigheter, bedriva persontrafik på de sträckor och de tider som de själva väljer. Samtidigt upphandlas olönsam trafik inom Rikstrafiken och inom länsgränserna av våra länstrafikbolag – precis som Ulrica Messing nämnde i sitt svar. Den uppdelningen är inte längre särskilt funktionell utan leder till allvarliga systemfel. Den ger orimliga konkurrensförhållanden mellan tävlande operatörer på ett sätt som ingen egentligen kan bejaka.

Som jag ser det finns tre alternativ. Ett är en återgång till monopolet, som Vänsterpartiet predikar. Är det det som Ulrica Messing är inne på när hon säger att hon är tveksam till fortsatt avreglering? Ett annat är en total avreglering, som Moderaterna och andra förespråkar. Det innebär att man låter alla köra i stort sett hur som helst. Jag tror inte att vare sig Ulrica Messing eller jag är särskilt intresserad av det.

Det finns emellertid också ett mellanläge, nämligen upphandling och koncession. Ett sådant mellanläge bygger på ett upphandlings- och koncessionsförfarande där regioner och/eller staten prövar rätten till trafikering för olika operatörer. I det synsättet kan samhället synkronisera infrastruktur och tågtrafik genom att beställa en trafikering som är samhällsekonomiskt – inte enbart företagsekonomiskt – motiverad.

Ulrica Messing känner väl till Norrtågsprojektet. Det är ett utmärkt exempel på att man kommer med konstruktiva idéer. De förordar just detta. Låt oss därför pröva den modell som de förordar, där regionerna och staten tillsammans – med tyngdpunkt kanske på regionerna – ges rådighet över trafiken, och där man handlar upp regional och interregional trafik i ett sammanhang. Det skulle vara oerhört spännande att pröva, och jag är övertygad om att många olika tågoperatörer vore intresserade av det.

Vi såg ju vilket lyft det blev för nattågstrafiken på Norrland när man släppte in Tågkompaniet. Vi vet att BK-Tåg är väldigt duktiga på att köra tåg, och också Connex har visat att de kan en hel del på det här området. Dessutom är jag alldeles övertygad om att SJ mår väl av en sund konkurrens. Ingen vill ha tillbaka Lars Petersons SJ på 60- och 70-talet, då man fick stå i kö med mössan i hand för att över huvud taget få köpa en biljett.

Resenären måste vara i centrum, som Ulrica Messing så riktigt är inne på, och vi måste ha ett servicetänkande, ett kundtänkande. Därför bör vi eftersträva en modell där flera aktörer kan uppträda på marknaden. Allting kommer inte att vara lönsamt. Vi måste handla upp mycket om vi ska ha en regional trafikförsörjning. Men vi kan få en mycket bättre trafik till en rimligare kostnad. Det har vi sett inte minst i Gävleborg där X-trafiken fått 65 % mer tågtrafik för samma kostnad.

Anf. 17 LARS-IVAR ERICSON (c):

Fru talman! Det är naturligtvis väldigt positivt om intresset för tågresandet ökar i vårt land. Att det ökar kan jag verifiera genom att hänvisa till nordöstra Skåne. Där har vi nämligen med stor glädje kunnat konstatera att resandet med tåg på sträckan Älmhult–Osby kraftigt ökat sedan år 2002.

Vi trodde att detta skulle medföra att vi fick ännu fler förbindelser tidigt på morgonen och sent på eftermiddagen. Men så blir det inte, utan i stället får vi minskade möjligheter att stiga av och på tåget på just dessa

platser, vilket är djupt tragiskt. Jag tycker att regeringen borde kunna agera med mera kraft så att vi fick ändamålsenliga tågförbindelser i vårt avlånga land. Inte minst talar miljöskäl för detta.

När jag ser regeringens agerande i vissa kommunikationsfrågor tänker jag ibland på min gamle latinlärare, som med ett latinskt bevingat uttryck brukade säga: Ut desint vires tamen est laudanda voluntis – även om krafterna saknas är dock den goda viljan berömvärd.

Anf. 18 VIVIANN GERDIN (c):

Fru talman! Det var ett mycket intressant svar jag fick av statsrådet Messing på min fråga ifall regionalpolitiska hänsyn kunde gå före. Nej, säger statsrådet, ingen regional hänsyn på bekostnad av trafiksäkerhet, miljö och jämställdhet. Men frågan var faktiskt ställd i anslutning till kollektivtrafik och tågpendling.

Jag representerar Centerpartiet, och i Centerpartiet anser vi att kollektivtrafik är bra för trafiksäkerheten. Vi anser också att kollektivtrafik är bra för miljön, och den kan även vara bra för jämställdheten. Då det gäller just tågpendling, och särskilt tågpendling på längre sträckor, är jag medveten om att den nog i högre grad gynnar män än kvinnor, eftersom kvinnor oftare åker buss och pendlar kortare sträckor. Därför är det något överraskande att regeringen inte har den samsynen, nämligen att kollektivtrafik påverkar trafiksäkerhet och miljö positivt.

Sedan fick vi av statsrådet en redovisning om att trafiken ökat under tio år. Ja, det är vi också medvetna om. Det vi dock kan se i spåren av den kraftiga ökningen är att de regionala skillnaderna ökat. Det är fler som åker i storstäderna.

Vi i Centerpartiet vill bygga ihop detta så att man också från de yttre regionerna kan kommunicera och nyttja kollektivtrafiken in i de mer tätbefolkade regionerna. Vi vill att regeringen har en framförhållning och planerar och genomför åtgärder för att kunna möta alla de mål som vi utarbetar. När vi lägger fram förslag om hur vi vill ha det om några år måste verkligheten gå i samma riktning så att vi inte hamnar på kollisionkurs.

Anf. 19 Statsrådet ULRICA MESSING (s):

Fru talman! Jag måste börja med att svara Viviann Gerdin, för det är obegripligt hur hon kunde göra den tolkning hon gjorde av mitt svar.

På en rak fråga om jag var beredd att omvärdera de sex delmålen i transportpolitiken och låta ett av dem gå före de andra fem svarade jag att jag inte var beredd att göra den omvärderingen. Låtsas inte som att jag har svarat något annat! Jag är oerhört starkt medveten om hur viktig till exempel infrastrukturen är för den regionala utvecklingen, men jag är också starkt medveten om att ifall vi låter regional utveckling gå före till exempel den nationella miljön kan det ske på bekostnad av det lokala och det regionala livet.

Att låta de sex delmålen vara lika tunga och lika viktiga betyder alltså inte att vi inte ser behov av en fortsatt utbyggnad av kollektivtrafiken, av den regionala trafiken och av den interregionala trafiken. När det gäller detta var jag oerhört tydlig i mitt svar. De sex delmålen ligger fast. Likaså ligger det beslut som riksdagen fattade 1998 när det gäller transportpolitikens mål fortfarande fast, nämligen att den ska ske på kommer-

siella grunder. Utöver detta är vi också beredda att ta ett stort regionalt ansvar, och det är därför vi upphandlar trafik på en rad olika sträckor. Det måste vi fortsätta att vara beredda att göra.

Jag har i andra debatter i kammaren påpekat att vi dessutom måste bli bättre på att se vilket transportslag som har störst effekt runtom i vårt land. I dag upphandlar vi både tågtrafik och flygtrafik på olika platser i landet. Kanske borde vi anstränga oss ytterligare och fundera på var det är viktigast att upphandla mer tågtrafik för att stötta just regional utveckling och låta arbetsmarknadsregionerna vävas samman. Vi bör kanske också fundera på var det är viktigt att stötta ännu mer uppköp av flygtrafik – områden där varken vägen eller järnvägen är det bästa alternativet för enskilda personer eller för företag. Ett sådant arbete har vi nu också framför oss.

Sedan vänder jag mig till Sven Bergström om de avreglerade marknaderna. Jag tror att Sverige är det land i Europa som har avreglerat flest marknader. Jag är övertygad om att avregleringen på många områden har varit viktig och lyckosam. Vi vet att den på en del håll har lett till lägre priser och ett större utbud för oss som konsumenter och medborgare.

Men ingen av oss är naiv och tror att marknaden alltid utvecklas utifrån konsumenternas bästa. Alla marknader kräver tydliga spelregler. Nu gör vi en genomgång och utvärdering av de avregleringar som gjordes för ungefär tio år sedan. Vi ska se på var avregleringen blev bra och var den blev mindre bra.

Vi driver inom EU ett aktivt arbete för att det de andra europeiska länderna sade för tio år sedan, nämligen att de också skulle avreglera godstrafiken så att inte bara utländska företag kunde komma till Sverige och konkurrera utan också svenska företag kunde åka ut till andra europeiska länder och konkurrera, ska gå från ord till handling. Sven Bergström har rätt i att vi driver den linjen.

Jag kan inte med de kontakter jag har bland de andra ministrarna eller de erfarenheter jag har av andra länder hitta något land där en total avreglering av persontrafiken på tåg har lett till högre utbud eller bättre transporter för de enskilda. Om Sven Bergström har ett sådant exempel är jag beredd att lyssna på det. Jag är övertygad om att om vi ska fortsätta att bejaka en positiv utveckling generellt för tåget för den regionala aspekten måste vi också i fortsättningen ta politiska initiativ för att komplettera marknaden där marknaden själv inte är beredd att köra.

Anf. 20 SVEN BERGSTRÖM (c):

Fru talman! I retoriken, Ulrica Messing, är vi överens. Vi måste komplettera marknaden. Jag var inne på det när jag erbjöd stöd för en modell där man både handlar upp och delar ut koncessioner på trafik. Vi vet i dag att sträckorna Göteborg–Stockholm, Malmö–Stockholm och ostkusten upp till Sundsvall faktiskt är lönsamma för tågtrafik. Det exempel jag tog upp tidigare där länstrafikbolaget X-trafik i Gävleborg har lett till 65 % mer välfungerande tågtrafik för pengarna visar också att det är bra med flera aktörer. Det är bra med konkurrens på spåret.

Den här debatten har visat att vi är överens om att en utvecklad tågtrafik är viktig för Sverige som nation men också för de olika regionerna i landet, inte minst Gävleborg. Därför menar jag att det är bra att Järnvägsutredningen lägger fram olika förslag, även om jag inte skriver under

på allt som står där utan har en mer modifierad modell. Men det är bra att utredningen lägger fram förslag som tar bort SJ:s ohyggligt märkliga ensamrätt till tågtrafik utan skyldigheter. Det är en absurd situation.

Centerpartiet välkomnar en ordning där fler engagerade tågoperatörer kan få vara med och visa vad de kan och utveckla tågtrafiken i Sverige. Tågtrafiken mår väl av att SJ inte längre blir ensam aktör på rälsen.

Varken det gamla SJ-monopolet eller senare års halvmesyrer där andra aktörer har släppts in på sträckor SJ inte längre önskar trafikera har fungerat särskilt bra. Det har varit mycket förseningar och uteblivna tåg, och det har urholkat förtroendet för tågtrafiken. Det är väl därför vi ser en stagnation. Det vore värdefullt om Ulrica Messing i sitt sista inlägg kunde tala om vad regeringen gör med Järnvägsutredningen. Behandlar ni den seriöst, och kommer det ett förslag i höst? Jag vet att avregleringarna utreds också. När kommer långtidsplanerna för Vägverket och järnvägarna? Alla frågar om detta. I trafikutskottet får vi mejl och telefonsamtal nästan varje dag. Tala om när de kommer. Kommer de före tågkonferensen den 16 mars i Söderhamn till exempel? Se till också att som utlovat väva in infrastruktur i paketet för södra Norrland.

Anf. 21 Statsrådet ULRICA MESSING (s):

Fru talman! Självklart ska vi göra ett seriöst arbete med de utredningar som är ute på remiss. Jag nämnde en av dem i mitt första inlägg med just det viktiga konsument- och resenärsperspektivet. Vi ska göra ett lika seriöst arbete med Järnvägsutredningen. Vad vi kommer att gå vidare med konkret är för tidigt att säga. Jag kommer att avvakta remissinstansernas synpunkter.

Beslutet om de nationella planerna kommer före konferensen i Söderhamn.

Överläggningen var härmed avslutad.

6 § Svar på interpellation 2003/04:229 om utredning av regionförsöken

Anf. 22 Statsrådet LARS-ERIK LÖVDÉN (s):

Fru talman! Peter Danielsson har frågat statsrådet Pär Nuder om vilka bevekelsegrunder det finns för att utvärdera försöksverksamheten med ändrad regional ansvarsfördelning i Skåne och Västra Götalands län. Han har också frågat om utvärderarna har fått i uppdrag att jämföra engagemang och regional mobilisering i försökslänerna med de län där det finns kommunala samverkansorgan. Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som ska svara på interpellationen.

Peter Danielssons utgångspunkter för den första frågan är att försöksverksamheten redan har utvärderats en gång av Parlamentariska regionkommittén – PARK – samt att Ansvarskommittén nu tar ett mer samlat grepp på regionfrågan.

Det är riktigt att försöksverksamheten tidigare har utvärderats av PARK. Dessa utvärderingar gjordes dock i ett tidigt skede av försöken. PARK överlämnade sitt slutbetänkande (SOU 2000:85) i september

2000, och de utvärderingar som initierades av PARK genomfördes 1999 och tidigare. När riksdagen i januari 2002 beslöt att förlänga försöksverksamheten i Skåne och Västra Götaland ytterligare en mandatperiod, till utgången av 2006, beslutades också att verksamheten skulle bli föremål för en ny utvärdering (bet. 2001/02:KU7, rskr. 2001/02:138). Ett slutgiltigt ställningstagande om försöksverksamheten bör grundas på en eller flera utvärderingar som genomförs när verksamheten pågått under en längre tid. Det är två sådana utvärderingar som regeringen nu har initierat (Fi2003/6216, Fi2003/6217).

Peter Danielsson frågar varför regeringen väljer att genomföra utvärderingar när Ansvarskommittén ändå har till uppgift att ta ett samlat grepp på regionfrågan. Det är riktigt att kommittén enligt sina direktiv har i uppdrag att bland annat analysera och bedöma strukturen och uppgiftsfördelningen i relationen mellan staten, landstingen och kommunerna. Strax före jul överlämnade Ansvarskommittén ett delbetänkande med en mer övergripande analys av samhällsorganisationen. Regeringen avser att senare i vår återkomma med tilläggsdirektiv till kommittén.

Med tanke på att Ansvarskommittén redan har ett mycket omfattande uppdrag har regeringen ansett det vara mer lämpligt att initiera två separata utvärderingar än att ge också den uppgiften till kommittén. Det samlade resultatet av utvärderingarna kommer dock att överlämnas till Ansvarskommittén. På så sätt kommer utvärderingarna att utgöra ett viktigt underlag för kommitténs ställningstaganden till försöksverksamheten och till regionfrågan i stort.

Jag vill också understryka att utvärderarna kommer att ha ett tätt informationsutbyte med Ansvarskommittén. Som framgår av regeringsbeslutet ska utvärderarna hålla kommittén och även Region Skåne och Västra Götalands-regionen samt länsstyrelserna där löpande informerade under arbetets gång.

Peter Danielsson frågar också om regeringen har givit Statskontoret och Högskolan i Halmstad i uppdrag att jämföra engagemang och regional mobilisering inom regionförsöken med hur det ser ut i de numera åtta län där kommunalförbund, så kallade samverkansorgan, har tagit över vissa regionala utvecklingsuppgifter från länsstyrelserna.

Regeringen har valt att inte i detalj styra utvärderingarna i ett regeringsbeslut. Jag menar att utvärderarna själva bäst kan bedöma hur uppdragen ska genomföras. Som jag nämnde tidigare kommer utvärderingarna att genomföras i samspel med självstyrelseorgan, länsstyrelser och Ansvarskommittén. Här finns alltså möjlighet att ta upp en diskussion om jämförelser av den typ som Peter Danielsson nämner. Jag kan också nämna att detta informationsutbyte redan har inletts. I förra veckan anordnade Region Skåne en hearing med utvärderarna.

Anf. 23 PETER DANIELSSON (m):

Fru talman! Jag vill börja med att tacka statsrådet för svaret. Tack också för flexibiliteten att kunna flytta debatten från i fredags till i dag.

Anledningen till att jag ställde denna interpellation är att jag uppmärksammade att regeringen har initierat två nya utvärderingar, precis som statsrådet sade, om just försök till utvidgat regionalt självstyre i Skåne och Västra Götaland. Redan tidigare har regeringen tillsatt Ansvarskommittén för att utreda hela samhällsorganisationen. Det är en

mycket ambitiös utredning. Inom ramen för den utredningen ska även regionfrågan och regionförsöken behandlas.

Tidigare har regionförsöken utretts grundligt i den stora PARK-utredningen, som på ett ambitiöst och förankrat sätt behandlade frågan. PARK:s slutsatser var positiva till regionförsöken. Därför blir jag lite förvånad när regeringen trots dessa båda ganska omfattande utredningar tillsatte två nya och betydligt mindre utvärderingar – den ena som ska ledas av Statskontoret och den andra som ska ledas av Halmstads högskola med Jörgen Johansson i spetsen.

Statsrådet motiverar i sitt svar utvärderingarna med att PARK kom lite tidigt. Men varför tillsätter regeringen då inte en riktig utredning, om man tycker att PARK är gjord för tidigt? Det är rätt stor skillnad mellan de här föreslagna utvärderingarna och det omfattande arbete som den parlamentariska PARK genomförde.

Fru talman! Jag tycker också att direktiven är lite otydliga. Enligt regeringens direktiv ska Högskolan i Halmstad ”besvara frågan om försöksverksamheten har bidragit till en bättre demokratisk förankring av de regionala utvecklingsfrågorna”. I jämförelse med vad, kan man fråga sig. Är det i jämförelse med när länsstyrelsen hade ansvar för de regionala utvecklingsfrågorna, eller är det i jämförelse med de samverkansorgan som statsrådet nämnde och som verkar i åtta län för tillfället? Det vore också intressant att höra vad Lars-Erik Lövdén och regeringen menar med en ”bättre demokratisk förankring”. Vad lägger man i de orden?

Risken är att så här luddiga formuleringar gör att utvärderaren kan tolka dem i princip hursomhelst. Som jag ser det är risken stor att man försöker göra jämförelser med en statsvetenskaplig idealmodell i stället för verkligheten. Mig veterligen har inte Jörgen Johansson gjort sig direkt känd som någon regionvän.

Liknande problem finns när det gäller Statskontorets direktiv: ”Statskontorets övergripande uppgift är att besvara frågan om försöksverksamheten har bidragit till bättre samordning och därmed till ett effektivare resursutnyttjande i länet.” Även här kan man fråga sig vad Statskontoret ska jämföra med. Är det med länsstyrelsens arbete? Är det med de nya samverkansorganen? Eller är det någon teoretisk idealmodell?

Med dessa två utvärderingar väljer regeringen att fokusera väldigt konkret på ett par frågor. Det behöver inte vara fel, men man får inte glömma att Ansvarskommittén har det betydligt bredare, stora uppdraget att se över ansvarsfördelningen mellan de olika nivåerna och de olika aktörerna. Sannolikt kommer Ansvarsutredningen inte att vara färdig och helt remissbehandlad till början av 2006, då frågan om en förlängning av de nuvarande regionförsöken rimligen bör behandlas, eftersom det nuvarande försöket löper ut 2006. Om Ansvarsutredningen inte är klar bör man enligt min mening förlänga försöksverksamheten i väntan på just Ansvarsutredningens helhetsslutsats.

Men mot bakgrund av regeringens tidigare ganska njugga inställning till just regionförsöken är det lätt att misstänka att man från regeringens sida vill få fram ett underlag som är lite mer negativt och som visar att regionförsöken inte fungerar effektivt och demokratiskt. Kanske är planen att använda de här underlagen för att motivera ett nej till försöksverksamhetens förlängning redan 2006. Jag hoppas att det inte är så, men det är lätt att bli orolig.

I det perspektivet gläder jag mig åt att Lars-Erik Lövdén säger att det samlade resultatet ska överlämnas till Ansvarskommittén. En rimlig konsekvens av det uttalandet bör vara att regeringen kommer att förorda att regionförsöken förlängs i avvaktan på Ansvarsutredningens helhetsförslag. Det vore intressant att höra om statsrådet delar den tolkningen.

Anf. 24 Statsrådet LARS-ERIK LÖVDÉN (s):

Fru talman! Jag vet inte riktigt varifrån Peter Danielsson har fått uppfattningen att jag skulle ha en njugg inställning till att kommuner och landsting har större inflytande i de regionala utvecklingsfrågorna. Så är inte fallet – det kan jag försäkra Peter Danielsson.

Men jag var under den förra mandatperioden väldigt kritisk till situationen i Region Skåne. Den kritiken tog främst sin utgångspunkt i den grava misskötseln av den grundläggande uppgiften att hantera sjukvårdsfrågorna. Jag hade ibland under den förra mandatperioden ett intryck av att man flydde från besvärliga uppgifter, nämligen sjukvården, till lite mer – om jag får uttrycka det så – glassiga frågor. Där fanns min kritik.

Nu känner jag att Region Skånes utveckling är på väg åt rätt håll. Man har fått grepp om ekonomin, och man jobbar seriöst med de regionala utvecklingsfrågorna. Jag tycker att det är bra.

Vi har naturligtvis samrått med Ansvarskommittén när vi har tillsatt de här utredningarna. Ansvarskommittén har, som Peter Danielsson själv var inne på, en väldigt stor uppgift i att se över den totala uppgiftsfördelningen mellan de olika folkstyrelsenivåerna och också titta på regeringens förhållande till verk och myndigheter och EU-perspektivet. Det är ett väldigt vitt uppdrag, komplicerat och arbetstyngt.

Vi såg det därför som ganska naturligt, när vi skulle fullfölja det uppdrag som riksdagen gav regeringen att utvärdera regionförsöken, att lägga ut det på andra utvärderare, nämligen Statskontoret och Högskolan i Halmstad. Sedan ska det materialet vara ett underlag för Ansvarskommitténs kommande ställningstagande. Regeringen avser inte att föregripa Ansvarskommitténs ställningstagande.

När jag säger det innebär det också ett tydligt besked om att regeringen naturligtvis inte kommer att avbryta regionförsöken förrän vi har materialet från Ansvarskommittén eller permanenta regionförsöken förrän vi har ett underlag från Ansvarskommittén.

Det kan vara en liten notis i marginalen att Jörgen Johansson faktiskt var den som utförde demokratiutvärderingen till PARK-kommittén en gång i tiden. Han har alltså en lång förhistoria här. Han jobbade också åt PARK. Det är viktigt att ha med sig den erfarenheten i bagaget.

Jag ser ingen dramatik i de här utvärderingarna. Vi fullföljer ett riksdagsbeslut om att regionförsöken ska utvärderas. Det är PARK som kommer att ta hand om frågan i slutändan. Sedan får regeringen göra sina bedömningar efter att Ansvarskommittén har lagt fram sina förslag.

Anf. 25 PETER DANIELSSON (m):

Fru talman! Tack, Lars-Erik Lövdén, för det tydliga beskedet att ni inte tänker säga nej till en förlängning och inte heller tänker permanenta detta förrän ni har fått ett tydligt besked från Ansvarskommittén åtminstone.

Jag har två andra frågor med anledning av de här utvärderingarna. Jag delar Lars-Erik Lövdéns uppfattning att man i Region Skåne har kommit i gång med den regionala utvecklingen. Där finns en drivkraft och en regional mobilisering. Det kanske beror på att Region Skåne är en naturlig region på många sätt. Jag har själv erfarenheter, eftersom jag kommer från den regionen, av just den drivkraft som finns för den regionala utvecklingen där nere.

Jag misstänker att resultatet av utvärderingen kanske inte ger lika gott utfall om man tittar på Västra Götaland, även om jag inte är expert på det. Det vore intressant att höra i det här sammanhanget om vi tänker oss en utvärdering som visar just att det finns mycket positivt i Region Skåne och i det regionala försöket, men att det inte alls har fungerat bra i Västra Götaland. Skulle statsrådet och regeringen då vara beredda att förorda en förlängning och ett permanentande av regionförsöken där det fungerar? Det vore intressant att höra hur statsrådet resonerar kring just den frågan. Eller faller man då hela tanken?

Dessutom har jag i många av de olika pressmeddelandena och annat från Regeringskansliet läst mig till att Högskolan i Halmstad har fått 375 000 kr för att genomföra utvärderingen. Det skulle vara intressant att höra om Statskontoret ska klara sin utvärderingsdel inom sin budget eller om de också har tillförts mer pengar. Tycker statsrådet då att det är samhällsekonomiskt försvarbart och rimligt att tillsätta ytterligare en utredning när det redan är utrett och samtidigt som det pågår en djupare utredning inom ramen för Ansvarskommittén?

Anf. 26 Statsrådet LARS-ERIK LÖVDÉN (s):

Fru talman! Det är bra att vi är överens om att situationen i Region Skåne har stabiliserats och förbättrats. Jag tycker att Region Skåne bedriver ett ambitiöst arbete när det gäller de regionala utvecklingsfrågorna. Man har också haft förmågan att ta itu med det som är regionens huvuduppgift, i varje fall den ekonomiskt allt överskuggande uppgiften, nämligen sjukvården.

Det är mycket positivt som händer i Region Skåne. Det är jag glad för, efter en period som har varit ganska dystert och där jag också har varit ganska kritisk.

Jag är också glad för att de mer överdrivna – om jag som skåning får uttrycka det så – skånska nationalistiska överorden har dämpats något. Det var alltför mycket, som jag uttryckte det i ett tidigare inlägg, glassighet under den förra perioden, med skånsk nationalsång och skånsk frihet, nästan separatistströmningar. De där mer studentikosa dragen är borta från politiken i Skåne, och det känns ganska bra. Nu görs det ett seriöst arbete.

Jag ska inte låta mig lockas in i någon spekulation om Västra Götaland eller Skåne. Där har vi tillsatt utvärderingen, och det blir Ansvarskommittén som i slutändan kommer att lägga fram förslag om hur vi ska ha det med uppgiftsfördelningen mellan de olika folkstyrelsenivåerna. Det arbetet är ett väldigt omfattande arbete och ett arbete som jag välkomnar en bred samhällsdebatt kring.

Sedan gällde det vad Högskolan i Halmstad har fått för ekonomiska resurser. De har fått ekonomiska resurser för att kunna genomföra den del av utvärderingen som de är ansvariga för. Statskontorets roll är att

göra fortlöpande utvärderingar av olika typer av verksamheter. Regeringen kan lägga uppgifter på Statskontoret, som är en stabsmyndighet, för att hantera den typen av komplex.

Anf. 27 PETER DANIELSSON (m):

Fru talman! Först och främst vill jag kommentera att statsrådet försöker ta billiga poäng på att den regionala utvecklingen plötsligt skulle ta fart som genom ett under av en socialdemokratisk majoritet. Det är inte sant. Det vet Lars-Erik Lövdén också. Det bedrevs ett oerhört kraftfullt arbete just när det gällde den regionala utvecklingen redan under förra mandatperioden, och det gjordes i bred enighet mellan alla partier just för att man har den här unika Skånekänslan.

Jag kan lugna statsrådet Lövdén. Jag är ingen separatist, även om jag en gång i tiden var med i klubben Spettet, som hackade för att få loss Skåne från övriga Sverige, men det var på den studentikosa tiden. För övrigt fanns det en annan klubb på andra sidan som gjorde samma sak, som ville bli av med Skåne. Men det är en parentes.

Trots statsrådets förklaring i dag tycker jag att det är lite anmärkningsvärt att man inte har gett ett uppdrag att också titta på de här samverkansorganen. Lars-Erik Lövdén beskriver det som att man inte vill styra utvärderingen och så vidare, men jag tycker att det är en viktig del. Vad ska man annars jämföra med? Vad är alternativet?

Det var trots allt modellen med samverkansorganen som regeringen försökte introducera i hela landet, trots att PARK pekade åt ett annat håll. Jag tycker att det är lite märkligt att regeringen väljer ut *en* modell som man vill utvärdera och inte samverkansorganen och inte länsstyrelserna och inte statens funktion. Då kan man fråga sig: Klarar Ansvarsutredningen själv av utvärderingen av allt det andra, och varför skulle den då inte klara av utvärderingen av just regionförsöken? Då blir det lätt att tro att den här utvärderingen är ett spel för galleriet och att man kanske redan har bestämt sig i Regeringskansliet för att man inte vill att regionförsöken ska fortsätta och att man nu försöker skapa motiv för detta. Jag hoppas att jag har fel, men det är lätt att tro detta.

Jag tycker själv att det enda rimliga är att förlänga regionförsöken en period till och se till att Ansvarskommittén kommer fram med ett totalförslag. Den uppfattningen delar även Lars-Erik Lövdén; det tycker jag var det glädjande i den här debatten.

Anf. 28 Statsrådet LARS-ERIK LÖVDÉN (s):

Fru talman! Som Peter Danielsson säkert vet har jag en väldigt lång riksdagserfarenhet bakom mig, och under de många åren har jag tillskansat mig en väldigt stor respekt för riksdagen.

När vi lade fram lagstiftningen om samverkansorgan och förlängningen av regionförsöken uttalade riksdagen att regeringen skulle göra en utvärdering. Då tycker jag att det är ganska självklart att regeringen ska göra en sådan utvärdering. Vi följer alltså ett riksdagsbeslut, Peter Danielsson.

Det finns inga dolda motiv bakom den utvärderingen, utan det är *ett* underlag som ska ligga till grund för Ansvarskommitténs bedömningar i slutändan. Det finns naturligtvis också ett behov av att utvärdera samverkansorganen så småningom. De är väldigt nya. De har inte verkat så

länge. När tiden är mogen för det får man väl också titta på samverkansorganen, hur de har fungerat. Sedan har utvärderarna fria händer under arbetets gång. Regeringens direktiv är vida i det avseendet.

Det finns alltså inga dolda motiv. Det finns inget i det här uppdraget som säger att regeringen är ute efter att lägga ned regionförsöken i Västra Götaland och Skåne. Vi ska hantera det här i den ordning som är fastslagen. Ansvarskommittén ska göra en bedömning och lägga fram förslag om uppgiftsfördelningen i samhället. Sedan är det upp till regeringen och riksdagen att fatta beslut om framtiden.

Överläggningen var härmed avslutad.

7 § Svar på interpellation 2003/04:257 om slutförvaring av högaktivt kärnkraftsavfall och kommunal folkomröstning

Anf. 29 Miljöminister LENA SOMMESTAD (s):

Fru talman! Rigmor Stenmark har frågat mig vilka åtgärder jag ämnar vidta för att försäkra kommuninvånare inflytande när det gäller plats för förvaring av kärnkraftsavfall.

I Sverige har vi under lång tid arbetat med frågan om det slutliga omhändertagandet av det använda kärnbränslet. Den demokratiska processen har utvecklats under tiden. Flera av de åtta kommuner som från början varit aktuella för förstudier har hållit kommunala folkomröstningar. Dessa folkomröstningar är av rådgivande slag. I dag är många invånare i de två kommuner där platsundersökning sker starkt engagerade på olika sätt. Berörda myndigheter fungerar som kommunernas expertorgan, och dialogen med industrin anses löpa väl.

Vid regeringens tillåtlighetsprövning enligt 17 kap. miljöbalken av vissa nya verksamheter gäller att regeringen inte får tillåta verksamheten utan att kommunfullmäktige har tillstyrkt det. Denna kommunala vetorätt gäller som huvudregel vid tillåtlighetsprövningen. Endast i vissa särskilt angivna situationer och då för vissa verksamheter får regeringen tillåta en verksamhet utan att kommunfullmäktige har tillstyrkt etableringen. Bland dessa verksamheter ingår bland annat sådana anläggningar för kärnteknisk verksamhet som prövas av regeringen enligt kärntekniklagen och som bland annat avser mellanlagring eller slutlig förvaring av kärnämne eller kärnavfall. Regeringen får endast tillåta en verksamhet som kommunfullmäktige inte har tillstyrkt om det från nationell synpunkt är synnerligen angeläget att anläggningen kommer till stånd och om en annan plats inte bedöms vara lämpligare för verksamheten eller om en lämplig plats inte har anvisats för verksamheten inom en annan kommun som kan antas godta en placering där.

Som ett led i arbetet med att effektivisera och förenkla miljöprövningen har Miljöbalkskommittén i sitt till regeringen nyligen avlämnade delbetänkande, *En effektivare miljöprövning*, föreslagit att färre verksamheter än i dag ska tillåtlighetsprövas av regeringen. Miljöbalkskommittén föreslår även vissa ändringar av bestämmelserna rörande det kommunala vetot. Delbetänkandet har i dagarna gått ut på remiss till ett stort antal remissinstanser.

Jag kan redan i dag säga att regeringen inte har för avsikt att ändra den nuvarande ordningen när det gäller tillåtlighetsprövningen av slutförvaring av använt kärnbränsle.

Det har varit och är regeringens ambition att den demokratiska processen fortsatt ska vara aktiv när det gäller beslutet om slutförvaring av det använda kärnbränslet. Det är viktigt att de människor som berörs av en eventuell slutförvarsanläggning får göra sin röst hörd och aktivt medverka i processen inför ett eventuellt beslut. Samråd enligt miljöbalken sker både i Östhammars och i Oskarshamns kommun där platsundersökningar nu pågår.

Anf. 30 RIGMOR STENMARK (c):

Fru talman! Tack för svaret, miljöminister Lena Sommestad!

Vi har många kärnkraftverk i landet – tyvärr. Jag hade helst sett att vi inte hade haft några, men jag har en förhoppning om att vi tillsammans så småningom ska få bort detta och få annan energi i Sverige. Det allra största problemet är att vi fortfarande inte har löst hanteringen av soporna, nämligen det högaktiva avfallet.

Svensk Kärnbränslehantering, SKB, utför nu platsundersökningar med provborrningar på två platser i landet, som ministern sade, i Forsmark, i vår gemensamma hemkommun, och i Oskarshamn. Jag har även varit med i Forsmarks säkerhetsnämnd, så jag har varit inkopplad på frågorna väldigt länge.

Målet är att hitta en plats för att bygga ett djupförvar för använt kärnbränsle och en inkapslingsanläggning. Men man ska också utreda vilka konsekvenser det blir för människorna och miljön, en miljökonsekvensbeskrivning, och det tycker jag är väldigt bra.

I Östhammars kommun har kommunfullmäktige uttalat sig positivt till att Svensk Kärnbränslehantering skulle kunna göra den här prövningen. Men, miljöministern, förutsättningen för att partierna, bland annat mitt parti, Centerpartiet, skulle gå med på det var att SKB utlovade att man skulle följa resultatet av en eventuell folkomröstning i kommunen, en folkomröstning som skulle genomföras före en detaljundersökning. Man lovade att man skulle respektera kommuninvånarnas åsikt.

I efterhand kommer sedan uppgifter om att någon ändring av vetorätten, det vill säga kommunernas möjlighet att avgöra var kärnkraftsavfallet ska placeras, inte ska ske. Då blir med rätta människor väldigt besvikna. De känner sig lurade, eftersom utgångsläget inför fullmäktige var att man skulle följa vad folket sade i en folkomröstning.

Det är det dubbla budskap som har getts. Det var av den anledningen jag ville ha ett förtydligande av miljöministern.

I nuvarande lagstiftning sägs bland annat att anläggningar för kärnteknisk verksamhet ska tillåtlighetsprövas av regeringen. Miljöbalkskommitténs förslag innebär att den obligatoriska regeringsprövningen tas bort och att prövningen i stället ska ske i miljödomstol. Kommunen ges då en möjlighet att överklaga ett ärende i miljödomstolen. Då detta ärende så småningom kommer upp i regeringen som en prövning och en följd av överklagandet finns det ändå ett kommunalt veto. Ett sådant förfarande som Miljöbalkskommittén föreslår, om jag tolkar det rätt, skulle göra att det kommunala vetot skulle bli starkare.

Om jag har förstått det hela rätt är förslaget ute på remiss, Miljöbalkskommitténs *En effektivare miljöprövning*. Dessvärre säger miljöministern i svaret i dag, innan svaren på remissen har kommit in, att regeringen inte har för avsikt att ändra på ordningen när det gäller tillåtlighetsprövningen av slutförvaringen av kärnbränsle. Det beklagar jag. Jag vill ha ett förtydligande på den punkten också.

Anf. 31 Miljöminister LENA SOMMESTAD (s):

Fru talman! Låt mig först säga att det vi har på bordet är ett förslag från Miljöbalkskommittén som har fått ett öppet direktiv. Man är inte förhindrad att se över kap. 17 i miljöbalken som handhar de här frågorna. Man har nu kommit med ett övergripande förslag. Självklart ska detta remissbehandlas. Vi kommer nog att se över den remissgenomgången. Det är ett förslag som inte bara har betydelse för slutförvaringen av kärnkraft utan för en lång rad andra verksamheter.

Man föreslår att prövning av regeringen ska ske i färre fall. I dag är det kommunala vetot bundet till prövningen av regeringen. Det är på den punkten jag har velat vara tydlig. Det är inte fråga om att vi inte ska ha någon regeringsprövning av slutförvaring av kärnkraftsavfall. Det är en så viktig fråga. Det är regeringens uppfattning att vi inte vill se någon förändring där.

Sedan kommer frågan om det kommunala vetot, där Miljöbalkskommitténs förslag kan tolkas som att man vill stärka det kommunala vetot genom att ta bort det vi har kallat för vetoventilen. Vi måste naturligtvis se över förslaget och alla remissinstansers synpunkter på det. Jag vill inte på något sätt föregå det.

När det gäller slutförvaring av kärnkraftsavfall tror jag att Socialdemokraterna och Centern är eniga om att vi vill fasa ut kärnkraften. Vi har en gemensam politik för det. Vi måste då också se till att vi klarar slutförvaringen. Sverige ligger långt framme i de här frågorna. Det är jag stolt över. Vi måste se de realiteter som gäller, nämligen att vi måste klara slutförvaringen i vårt land. Ingen vill ha någon slutförvaring i en kommun där inte invånarna vill ha det. Där är SKB väldigt tydliga. Det har de också varit i det fall som Rigmor Stenmark beskriver. Regeringen har inte heller någon som helst annan önskan än att tillmötesgå kommuninvånarna. Det är det som är grunden för allt arbete.

Vi har, som jag beskrev i mitt första frågesvar, haft en sista utväg i det fall det inte kan lösas på annat sätt. Det är min bedömning i dag att vi knappast kan vara utan det eftersom vi har ett nationellt ansvar att ta hand om vårt kärnkraftsavfall. Men jag har inte på något sätt för avsikt att köra över kommunerna. Ingen vill köra över några kommuner i det här fallet. Det är grunden både för regeringens och SKB:s arbete.

Anf. 32 RIGMOR STENMARK (c):

Fru talman! Jag tackar miljöministern, men jag förstår inte svaret om det är så att miljöministern inte har för avsikt att köra över kommunerna. Det har jag så många gånger fått till svar i den här kammaren. Jag trodde att när man nu fått ett bud i Östhammar om att man inte kommer att bry sig om kommuninvånarna så hade man misstolkat någonstans. Jag hoppas att det är så, att kommunen har misstolkat vad man säger.

Jag beklagar ändå att miljöministern inte svarar så tydligt i svaret. Varför säger ministern att regeringen inte har för avsikt att ändra på ordningen när det gäller tillåtlighetsprövning av slutförvaring av kärnbränsle? I nästa skede säger ministern att man absolut inte har för avsikt att köra över kommuninvånare. Det stämmer inte. Det går inte hand i hand. Jag tycker att man ska vara ärlig.

Jag trodde först när jag läste svaret att miljöministern menade något med sitt uttalande att regeringens ambition har varit och är att den demokratiska processen ska vara aktiv när det gäller beslutet om slutförvaring av kärnkraftsavfallet. Ministern säger vidare att det är viktigt att människor får göra sin röst hörd och aktivt medverka i processen inför ett eventuellt beslut.

Nu måste jag fråga vad ministern menar med eventuellt beslut. Ska det inte fattas ett beslut om var kärnkraftsavfallet ska förvaras?

Den demokratiska processen ska vara aktiv. Där måste jag också få fråga om jag förstår ministern rätt. Det samråd som menas med aktiv process pågår ju nu. När det tar slut, ska man då samråda och lyssna men sedan ta hand om beslutet själv i regeringen?

I debatten om det kommunala vetot och kärnkraftsavfallet är det flera instanser som varnar, hojtar till och har tagit kontakt med mig. De vill slå vakt om det kommunala vetot. Man tycker att det är en viktig demokratisk process, bland annat kommunerna naturligtvis. Jag ser att Statens råd för kärnavfallsfrågor varnar för en förändring. De säger också att de vill slå vakt om det kommunala vetot. Vad säger ministern om det?

Jag tycker att det är mycket olyckligt om man från regeringens sida säger en massa vackra ord om att människor och kommuner aktivt ska vara med i processen kring kärnkraftsavfallet men när det ska fattas beslut så har deras röster ingen betydelse. Regeringen anser sig bäst klara av det. Är det så, miljöministern?

Jag håller med om att det är en svår fråga. Jag anser att Sverige ska ta reda på sina egna sopor. Någonstans ska de förvaras i tusende år. Det är olyckligt om inte människorna i den kommun som slutligen får avfallshandlingen i sin närhet har varit med och sagt sitt i frågan, har varit med i en folkomröstning. Det kommunala vetot är avgörande vid all annan miljöfarlig verksamhet. Vad är det för skillnad, miljöministern? Är kärnkraftsavfallet för farligt för människor att ta ställning till? Är miljöministern rädd för att ingen kommun ska vilja ha det inom sina väggar så att säga?

Anf. 33 Miljöminister LENA SOMMESTAD (s):

Fru talman! Det verkar som om det har varit ett missförstånd här. Jag förstår inte vilka signaler det talas om, otydliga signaler från regeringen och så vidare. Det har kommit en utredning. En utredning är inte regeringens signal. Det är en utredning som läggs på regeringens bord med förslag. Jag har gjort tydligt att utredningen inte på något sätt har fått några direktiv om att ändra i det kommunala vetot eller för övrigt när det gäller slutförvaringen av kärnavfall.

Vi vill fortsatt ha den ordning vi har haft. Jag börjar undra vad som är det största bekymret, om det är den ordning vi har i dag med den demokratiska ordning vi har och det arbete som vi har utfört. Jag säger att vi vill se det arbetet fortsätta. Regeringen kommer självklart inte att köra

över kommuninvånarna i Östhammar till exempel, tvärtom. När jag säger ett eventuellt beslut menar jag ett eventuellt beslut i denna kommun. Det finns också andra möjligheter.

Det finns inte någon som helst förändring eller någon annan signal från regeringen när det gäller hur vi ska hantera det här. Det är samma politik som gäller. Vad vi kan diskutera är den politik som alltid har gällt och den bestämmelse i kärntekniklagen som säger att om det efter många års arbete och betydligt fler försök än Östhammar och Oskarshamn skulle visa sig att man vid vägs ände inte har någonstans att förvara kärnavfallet där man kan få konsensus så måste vi se att det finns en sista utväg. Nationen måste ta ett ansvar. Det är inte på något sätt något nytt här. Det har alltid funnits, och det har inte på något sätt förhindrat oss att bedriva politiken på det demokratiska sätt som vi i dag gör. Vi har inte för avsikt att förändra detta. Här vill jag vara tydlig.

Anf. 34 RIGMOR STENMARK (c):

Fru talman! Jag tror att de som läser snabbprotokollet i morgon, miljöministern, kommer att bli lite förvirrade.

Vad är det egentligen man säger? Man har en miljöbalksutredning ute på remiss, men man avvaktar inte den remissen utan tar ställning innan: Vi tänker ha det precis som det alltid har varit. Vi kommer att driva politiken som den alltid har varit. Jag tycker inte att det är riktigt bra.

Om man läser utredningen står det helt klart att med dess förslag kommer det kommunala vetot att stärkas. Från Centerpartiets sida tycker vi också att det är oerhört viktigt att just det kommunala vetot stärks.

Jag tycker inte att man får gå ut med oklara signaler. Har man en tillit till människor? Anser man att det ska anordnas folkomröstningar i den här frågan eller anser man det inte? Det är mycket bättre att säga till människor: Ordna inga folkomröstningar, för vi kommer inte att lyssna till dem! Då slipper ni det besväret och den kostnaden. Fortsätt i stället med samråd!

Nu vet vi dock att samråd i den här frågan är ganska svårt. Det är ungefär som man brukar säga om MBL-förhandlingar: Man tutar och kör över. Jag tycker inte att det är bra.

Tilltron till vår representativa demokrati är oerhört viktig, tycker vi i Centerpartiet. Vi tror nämligen på människor. Vi tror att människor har kraft och ork att förstå att vi måste ta hand om våra egna sopor även om de är jättefarliga och väldigt knepiga. Man har redan gjort det på vissa håll i Sverige, och man kommer att göra det i den här frågan också.

Man måste kunna lita på att människor är kloka, och det gör vi också i Centerpartiet.

Men jag säger än en gång: Gå ut tydligt till människor, miljöministern, och tala om att från Socialdemokraternas håll kommer vi inte att ändra på någonting! Vi kommer att lita på er – men ordna inga folkomröstningar, för det är ingen idé!

Jag vill ha ordentlig klarhet i vad miljöministern menar. Kommer miljöministern nu att gå ut med det här budskapet ordentligt så att alla får klart för sig att man kommer att lita på människorna?

Anf. 35 Miljöminister LENA SOMMESTAD (s):

Fru talman! Jag tror också att det kan bli svårt att förstå den här debatten. Jag tycker att det är tråkigt att Rigmor Stenmark väljer att missförstå.

Det grundläggande som Miljöbalkskommittén föreslår är att slutförvaring av kärnkraftsavfall inte alls ska prövas av regeringen utan att detta bara ska kunna väljas. Om det inte prövas av regeringen bortfaller det kommunala vetot helt och hållet. Vi skulle då alltså kunna hamna i en situation där det kommunala vetot inte alls finns utan där denna viktiga fråga hamnar i en miljödomstol.

Det är på den punkten jag har varit klar: Regeringen anser att detta är en fråga som ska prövas av regeringen, och därmed är det också en fråga där det finns ett kommunalt veto – på precis samma sätt som det alltid har funnits. Det är det jag har velat göra klart.

Det finns ingen som helst anledning att oroa sig för att några folkomröstningar eller det arbete som vi i dag bedriver inte skulle slutföras. Jag har försökt göra väldigt klart att vi vill se det arbetet fortskrida. Vi litar på människor precis lika mycket som Centerpartiet gör och har inte för avsikt att köra över någon i den här processen. Det har varit grunden hela tiden.

Jag har dock också velat vara tydlig i att det faktiskt finns och alltid har funnits ett litet kryphål i detta. När man i slutändan – det kan röra sig om flera årtionden framåt – ingen slutlösning måste nationen ta ett ansvar. Där har jag också velat vara tydlig. Jag tycker att det är olyckligt om den tydligheten ska överskugga det faktum att vi nu ska fortsätta på samma sätt som hittills, med förtroende både för de kommuner och för de människor som arbetar med det här.

Jag vet att SKB inte vill arbeta i en kommun där man inte vill ha SKB, och regeringen vill inte ha någon slutförvaring i någon annan kommun än där befolkningen vill ha en slutförvaring. Där är vi helt eniga.

Förslaget är komplicerat, och som alla förslag ska det remissbehandlas och tas upp på ett bra sätt.

Jag tycker att det är viktigt att den här frågan har kommit upp. Det har funnits oklarhet och en oro för vad förslaget kan innebära.

Jag har velat klarlägga en punkt: Regeringen ska pröva slutförvaring. Det innebär att kommunerna också har sin vetorätt kvar på det sätt som man haft tidigare.

Överläggningen var härmed avslutad.

8 § Svar på interpellation 2003/04:221 om EU:s vitamin- och mineraldirektiv

Anf. 36 Jordbruksminister ANN-CHRISTIN NYKVIST (s):

Fru talman! Lotta N Hedström har frågat socialministern på vilket sätt han har förberett införandet av mineraldirektivet i Sverige och om konsekvenser beräknats för den ökande belastning som kommer att ske på den offentliga vården när patienter som skulle botat sig själva nu måste ha läkarrecept för triviala preparat. Lotta N Hedström har vidare frågat

om socialministern har verkat för att utöka listan med tillåtna kosttillskott och hälsokostpreparat och om han avser att verka för att dokumentationsperioden förlängs så att fler företag hinner registrera sina preparat på listan för godkännande. Slutligen har Lotta N Hedström frågat socialministern om han är beredd att verka för att högsta tillåtna nivå för dagsintag, fastställd av EU:s vetenskapliga livsmedelskommitté, kan förändras så att värdet av terapeutiska doser erkänns.

Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som ska svara på interpellationen.

EU:s kosttillskottsdirektiv har under årens lopp skapat stor debatt i svenska massmedier. Regeringen har även fått ett stort antal brev och telefonsamtal från både enskilda medborgare och hälsokostnäring. Jag anser dock att denna oro bygger på en felaktig bild av syftena med direktivet.

Det viktigaste syftet med direktivet är att stärka konsumentskyddet och se till att de kosttillskott som finns tillgängliga på marknaden är säkra och av god kvalitet. De allra flesta av de produkter som marknadsförs i dag är redan säkra och av god kvalitet, men med de nya reglerna kommer detta att gälla för samtliga produkter. Reglerna kommer även att göra det svårare för oseriösa företag att etablera sig på marknaden, vilket kommer att gynna konsumenterna. Syftet är inte att förbjuda kosttillskott, som vissa har påstått. I stort sett kommer alla nu saluförda preparat att finnas kvar i handeln. Det finns därmed inga belägg för att belastningen på vården skulle öka och att läkarrecept för "triviala preparat" skulle behövas.

EU:s kosttillskottsdirektiv har införlivats i svensk lagstiftning, och specifika regler om kosttillskott finns numera i en av Livsmedelsverkets föreskrifter (LIVSFS 2003:9). Det som dock kvarstår av arbetet är införandet av gränsvärden för vitaminer och mineraler i kosttillskott. Det är tänkt att direktivet även ska omfatta särskilda regler och gränsvärden i form av maximi- och minimihalter. Dessa halter kommer att fastställas på gemenskapsnivå genom vetenskaplig riskbedömning på grundval av allmänt erkända vetenskapliga rön. Hänsyn kommer även att tas till de befintliga halterna i livsmedel samt konsumentgruppers varierande grad av känslighet. Europeiska livsmedelsmyndigheten kommer troligtvis att slutföra detta arbete under 2004. Värdena kan naturligtvis komma att förändras om vetenskapen finner nya rön. Därmed anser jag att det i detta fall inte är aktuellt att tala om terapeutiska doser och att utöka listan över tillåtna vitaminer och mineraler. Direktivet ger dessutom inte möjlighet till nationella avvikelser.

När det gäller frågan om dokumentationsperioden för företag ser jag ingen anledning att förlänga denna. Man bör kunna utgå från att tillverkarna redan nu har dokumentation för sina produkter och därmed kännedom om innehållet. Som för alla livsmedel gäller ett generellt ansvar för tillverkaren att garantera produkternas säkerhet.

Avslutningsvis vill jag ännu en gång betona att syftet med direktivet är att stärka konsumenternas ställning.

Anf. 37 LOTTA N HEDSTRÖM (mp):

Fru talman! Tack för svaret, ministern, även om det som sagt inte var av den minister som jag hade avsett. Jag respekterar naturligtvis er ar-

betsfördelning i regeringen, men ett av mina skäl för att ställa den här interpellationen var att jag var intresserad av just de sociala konsekvenserna, till exempel vad det skulle kunna innebära om det visar sig att människor faktiskt blir sjukare när man inte längre kan egenmedicinera i den utsträckning som man gjort hittills.

Jag har ingen anledning att misstro ministern när det gäller syftet att skydda konsumenterna. Det tycker jag vällovligt. Vad jag är ute efter är just verkningarna.

Jag kan konstatera att flera av de frågor som jag ställde i interpellationen över huvud taget inte är besvarade. Jag frågade till exempel om man har kunnat belägga att det finns några skador av kosttillskott i form av överdosering av vitaminer. Såvitt jag har tagit del av finns det inte belägg för att man har blivit sjuk av det. Jag frågade också varför det då i så fall finns behov av en begränsande lista.

På apotek och i hälsokostaffärer kan man få en skrift som har utgivits gemensamt av Hälsokostrådet och Apoteket där det väldigt noga går igenom vad som gäller och vilka krav som ställs i dag. Jag och många med mig – både konsumenter och många i branschen – menar att det redan nu finns en väldigt bra reglering när det gäller konsumenterna.

Internationellt kommer det här direktivet att beröra upp till 5 000 preparat. Här hemma hos oss räknar åtminstone branschen med att kanske upp till 300 av 420 kända och okända preparat kommer att beröras eller försvinna från listan över godkända preparat.

Sammanfattningsvis menar jag och många med mig att man slår in öppna dörrar. Då börjar människor söka efter bakgrundsfaktorerna. Vilka ligger bakom? Jag ska återkomma till det i mitt nästa inlägg, men jag skulle önska att ministern besvarade de frågor som jag inte fick svar på, nämligen: Finns det belägg för att människor har kommit till skada på grund av överdosering av kosttillskott och för att maximigränser är befogade?

Min tredje fråga som inte besvarades är: Hur kommer det här att påverka hela den alternativmedicinska branschen, såväl utövare – terapeuter – och detaljister, alltså i princip hälsokostbutiker? Är det en konsekvens som regeringen har tittat på? Hur rimmar det i så fall med ambitionerna om valfrihet för konsumenter?

Jag har mycket mera att säga, men jag nöjer mig med det så länge.

Anf. 38 Jordbruksminister ANN-CHRISTIN NYKVIST (s):

Fru talman! Jag ska svara på frågorna från Lotta Hedström. Men jag vill börja med syftet med reglerna. Situationen har varit den att vi inom EU har haft ett stort antal nationella regler som har sett väldigt olika ut i medlemsländerna och som har varit stränga och därigenom begränsande. Ett av syftena med det här direktivet har varit att konsumenter ska få tillgång till ett stort urval av produkter. De företag som följer reglerna i direktivet kommer att kunna fortsätta på samma sätt som i dag.

Jag menar att det har förekommit missförstånd eller också har man argumenterat på ett sätt att det har framstått som om direktivet leder till avsevärda inskränkningar på marknaden för konsumenterna när det gäller att ha tillgång till dessa preparaten.

Jag tycker att det är väldigt väsentligt att vi utgår ifrån en försiktighetsprincip. Det gör man i direktivet. Det finns en positiv lista över det

som är beprövat. Är det så att man inte finner sitt kosttillskott på den listan finns det procedurer för hur man kan få en prövning till stånd. Detta borde rimligen gynna de seriösa företagen på marknaden, och det borde också leda till en större trygghet för konsumenterna.

Det är riktigt att det är ett antal preparat som berörs. Men jag känner inte igen i bilden att det skulle vara ett stort antal preparat som försvinner från marknaden.

Nästa steg handlar om gränsvärden för maximi- och minimihalter. När vi arbetar utifrån försiktighetsprincipen måste vi utgå från de vetenskapliga rönen. Det är väldigt centralt. Vi ska se till att vi i rask takt fyller på den här listan och se till att vi får olika kosttillskott godkända.

Men när vi jobbar med minimi- och maximihalter måste vi också ha i minnet att allt inte är ofarligt. Det finns risker med ett överdrivet bruk av exempelvis vitaminer. För höga doser av A-vitamin ger ökad risk för benskörhet, så allvarliga skador som leverskador, påverkan på immunförsvaret och påverkan på det centrala nervsystemet. Det tycker inte jag att man kan bortse ifrån när man diskuterar det här direktivet. Men i grunden medger direktivet att konsumenterna får tillgång till ett stort utbud på marknaden.

Anf. 39 LOTTA N HEDSTRÖM (mp):

Fru talman! Vi gör en olika bedömning. Vi bedömer att det blir ett mycket mindre urval. Det är dyrt och kostsamt att dokumentera enligt de standarder som föreskrivs. Det betyder inte att små, fattiga företag är oseriösa. Detta är en av nackdelarna.

Ministern talar om risker. De omvända riskerna med för litet vitamin- och mineralintag finns ju belagda, särskilt med tanke på den kost vi har i dag. Konstgödda jordar ger ett mindre mineralinnehåll i den mat som vi äter. Vi äter raffinerad mat som är helt berövad på sitt vitamininnehåll.

Det är belagt att de flesta vuxna i dag behöver ett vitamin- och mineraltillskott. Det har människor skött väldigt mycket i form av egenvård. Det finns ett stort produkturval där man själv med goda råd från en erfaren bransch kan välja de tillskott som behövs. Detta är nu hotat i och med direktivet, och det är vad alltihop går ut på.

Jag vill nu gå in på det som vi bedömer är bakgrunden till detta. Man kan söka patent och tjäna pengar på uppfinningar, men inte på sådant som finns i naturen. Vitaminer och mineraler går inte att patentera. Det kan vara en av anledningarna till att de stora läkemedelsföretagen – *Big Farma*, som de kallas ibland – för ett antal år sedan försökte att stoppa och göra motsvarande abrovink i Amerika, men de misslyckades. De satte i gång en omfattande lobbykampanj för att påverka EU-parlamentet. Det ryktas att man kvällen innan till och med bytte ut de ledamöter som hade tänkt att rösta nej. Beslutet gick igenom med 60 % majoritet under mycket starka protester.

Jag och många med mig hävdar att det är de stora läkemedelsföretagen som har drivit detta och som har intresse av det. Självmedicinering och en hälsokostbransch, en terapeutiskt inriktning som är mer komplementär gör att människor inte blir så sjuka, och det gynnar inte direkt läkemedelsföretagen. Det är precis detta som vi vill värna om.

Jag skulle vilja att ministern ägnade lite uppmärksamhet åt vad detta ur ett konsumentperspektiv speglar för förhållningssätt gentemot de stora läkemedelsbjässarna, de som i dag nästan har monopol på all förskrivning. De små företagen med ofta enkla naturpreparat såsom vitaminer och mineraler försöker att konkurrera, men hela direktivet innebär en enorm konkurrensfördel för den stora läkemedelsindustrin.

Anf. 40 Jordbruksminister ANN-CHRISTIN NYKVIST (s):

Fru talman! Det här är en viktig och svår fråga för många konsumenter. Det är klart att vi köper vitamin- och mineralpreparat för hälsans skull. Många gånger är vi sårbara och kanske också mindre kritiska när det handlar om hälsan. Det gör att det ska vara väldigt höga krav på konsumentskyddet. Som jag redan har framhållit är detta en av utgångspunkterna.

Jag har ingen annan uppfattning än Lotta Hedström. Vi kan ha behov av att äta både vitaminer och mineralpreparat. Det finns vissa grupper som har särskilt stora behov, till exempel äldre, allergiker och personer som av andra skäl har en näringsfattig kost. I dagens tillverkningsprocesser går vissa vitaminvärden med mera förlorade, och vi behöver därför ha en berikning. Jag har ingen annan uppfattning i den delen.

Samtidigt vill jag inte riktigt skriva under på att direktivet tjänar läkemedelsindustrins intressen. Man ska vara varse att det kan finnas olika särintressen när man formulerar sådana här direktiv. Det kan vara så att läkemedelsindustrin har försökt att driva ett särintresse, men jag tycker inte riktigt att det avspeglas i det som vi har tagit ställning till inom EU.

Det handlar ju här inte om läkemedel. Det handlar inte om något som kräver recept. Det kan snarare vara så att produkter som i dag säljs som läkemedel med det här direktivet kan säljas som kosttillskott. Det finns alltså två sidor av det myntet. Jag kan inte se att det här skulle gynna läkemedelsindustrin.

Sedan det här med dokumentationen och att den kan ge vissa företag svårigheter. När det gäller kosttillskott och när det gäller livsmedel över huvud taget, för det här är ju ett livsmedel och inte ett läkemedel som vi pratar om, har vi högt ställda krav. De företag som i dag säljer de här produkterna på marknaden måste ju, hoppas jag, veta vad produkterna innehåller. Det bör inte vara en alltför stor svårighet för de företagen att också klara av att få fram dokumentationen inom den föreskrivna tiden.

Anf. 41 LOTTA N HEDSTRÖM (mp):

Fru talman! Dokumentationen är ett problem. Många av de här preparaten är traditionella och saknar egentligen den typ av för läkemedel behövlig dokumentation, så det är verkligen en tröskel. Därför vore det mycket önskvärt om tiden kunde förlängas, så att många av de väl etablerade och väl fungerande preparaten som finns i dag kommer att finnas kvar, för annars begränsas utbudet, och det är också en konsumentnackdel.

Ministern fortsätter att prata om syftena med lagen, och jag fortsätter att prata om följderna av direktivet och lagändringen.

Det finns en sammanslutning som heter Alliance for National Health som har rest ett mål i brittisk domstol gentemot EU för grunderna för det här beslutet. Målet inleddes i januari och har redan rönt viss framgång.

Det finns skäl för ministern att beakta även den typ av argument och den typ av aspekter som jag vill resa, som alltså inte bara har att göra med ett mycket snävt konsumentperspektiv, utan som har att göra med hälsa över huvud taget.

För att återgå till läkemedelsföretagen, som faktiskt är en kärnpunkt, kan man konstatera att konsumtionen av rena läkemedel har ökat oerhört mycket under efterkrigstiden. Men frågan är om hälsan har ökat. Har läkemedlen, sådana som vi är bekanta med som syntetiska preparat, gjort oss friskare? Nej, vi har blivit sjukare. Ohälsan ökar. Det handlar dels om en degenererad kost, dels kanske om en dålig livsföring. Vi behöver en typ av självmedicinering, och de läkemedel som vi har tillgång till kanske inte är de mest gynnsamma för oss. Den här typen av preparat behövs.

Det här direktivet motverkar människors möjligheter till egenvård och ett brett urval av ofarliga och beprövade preparat. Jag skulle önska att regeringen fyller i sina kunskapsluckor och har fler perspektiv än det mycket snäva konsumentperspektivet.

Anf. 42 Jordbruksminister ANN-CHRISTIN NYKVIST (s):

Fru talman! Jag talar verkligen inte om ett snävt konsumentperspektiv, för det är klart att hälsofrågor är väldigt angelägna för oss konsumenter. De är ju otroligt centrala.

Just detta med sambandet mellan hälsa, till och med folkhälsa, och kost är någonting som regeringen har uppmärksammat under den gångna hösten. Vi har nu också satt i gång ett arbete för att få fram en handlingsplan. Det handlar om olika aspekter på folkhälsa och mat kopplat till övervikt. Det arbetet pågår.

Jag är den första att hålla med om att det här är en väldigt central fråga. Det är säkerligen så att vi också som individer själva kan ta ett ansvar för att få en bättre hälsa. Men att, som Lotta N Hedström gör, dra slutsatsen att vi har blivit sjuka av läkemedel tycker jag är att dra en lite för snabb slutsats. Det handlar kanske om att vi använder en terapi på ett sätt som ersätter andra terapier. Lotta N Hedström uttrycker att vi med det här direktivet motverkar en utveckling med egenvård och användning av ofarliga kosttillskott. Jag vill varna för den formuleringen.

Det är mycket bra, vidhåller jag, från konsumentsynpunkt att vi har det här direktivet. Och jag tror att det är väldigt olyckligt om man försöker att påstå att direktivet är negativt för våra möjligheter att få tillskott av vitaminer och mineraler i vår mat. Det här direktivet gör det bättre för konsumenterna. Det ger ett bättre skydd, en bättre transparens och bättre möjligheter att få en relevant information och en marknadsföring som inte är vilseledande.

Överläggningen var härmed avslutad.

Svar på
interpellationer

Anf. 43 Jordbruksminister ANN-CHRISTIN NYKVIST (s):

Fru talman! Håkan Larsson har frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta för att genomföra riksdagens enhälliga beslut från den 22 maj 2002 om ändrade stödområdesgränser i Jämtland.

Gunnar Sandberg har frågat när jag avser att verkställa riksdagsbeslutet om ändamålsenlig stödområdesindelning i Jämtland.

Jag håller med Gunnar Sandberg och Håkan Larsson om att lantbruket och dess utveckling är mycket viktigt för landsbygden i Jämtland, dels för livsmedelsproduktionen och sysselsättningen i länet, dels genom att jordbruksproduktionen bidrar till att hålla landskapet öppet. Att livsmedelsindustrin har goda förutsättningar att verka och utvecklas är väsentligt för regionens konkurrenskraft och framtid. I Jämtlands län finns också många goda exempel på framgångsrikt landsbygdsföretagande, bland annat inom den småskaliga livsmedelsproduktionen.

Vi har sedan mycket länge haft ett särskilt stöd till jordbruket i norra Sverige. Det nuvarande nationella stödet kan ses som en komplettering till de av EU medfinansierade stöden. Det tidigare Norrlandsstödet, från tiden före medlemskapet i EU, har ersatts med tre nya stöd. Inom ramen för landsbygdsprogrammet lämnas kompensationsbidrag till mindre gynnade områden och miljöersättning för att hålla odlingslandskapet öppet. Därutöver finns det helt nationellt finansierade stödet till jordbruket i norra Sverige, varav nära 95 % går till mjölkproduktionen.

Stor yta och varierande produktionsförhållanden motiverar att Jämtlands län är uppdelat i flera stödområden, varav stödområde 2 B utgör den minsta delen. Den nuvarande stödområdesindelningen i norra Sverige har varit oförändrad sedan Sverige blev medlem i EU. Områdesindelningen överensstämmer med den som tillämpats sedan mitten av 1980-talet och baseras på statistik om skördeavkastningar.

Den årliga minskningen av jordbruksföretagen, åkerarealen och mjölkprodukterna är snabbare i norra Sverige än i andra delar av landet, vilket är allvarligt. Stödområde 2 B har dock en något bättre utveckling än stödområde 1–3 i sin helhet samt även en bättre utveckling än område 2 A vad gäller antal företag med mjölkkor, totalt antal mjölkkor och lönsamhet i mjölkproduktionen. Trots att antalet företag har minskat har mjölkproduktionen i område 2 B minskat obetydligt sedan 1997.

En jämförelse mellan stödområde 2 B i Jämtlands respektive Väster-norrlands län visar att Jämtlandsdelen har både högre skördenivå och en mindre negativ strukturutveckling inom mjölkproduktionen.

I arbetet inför det svenska genomförandet av CAP-reformen analyserar regeringen konsekvenserna för norra Sverige och för olika stödområden. Utfallet av reformen för norra Sverige och för Jämtland är en viktig del i analysen av villkoren och framtida möjligheter för jordbruket i dessa delar av landet. Även om inget tyder på att område 2 B missgynnas av reformen finns det skäl att se över om stödområdesindelningen i Jämtlands län kan bli mer ändamålsenlig, enligt riksdagens önskemål. Regeringen arbetar nu med att analysera hur en ändring ska kunna genomföras. Målsättningen är att få till stånd en mer ändamålsenlig stödområdes-

indelning så snart som möjligt. De av EU godkända reglerna för vårt nationella stöd sätter naturligtvis gränser för vad som är möjligt att göra.

Prot. 2003/04:66
10 februari

Anf. 44 HÅKAN LARSSON (c):

Fru talman! Jag vill tacka jordbruksministern för svaret. Tyvärr måste jag säga att jag blir besviken över att vi inte äntligen får ett klart besked om att riksdagens beslut från maj 2002 ska genomföras, det vill säga att stödområde 2 B ska överföras till stödområde 2 A. Varför har regeringen ännu inte följt riksdagens beslut? frågar jag mig. Men framför allt frågar sig alla de mjölkbönder i 2 B-området, som trodde att det var riksdagens beslut som gällde, när detta ska ske. Snart har två år gått sedan beslutet i denna kammare.

Jordbruket är, som ministern helt riktigt konstaterar, mycket viktigt och har stor betydelse för sysselsättningen i Jämtlands län. Jordbrukets roll för sysselsättningen är faktiskt lika stor i Jämtland som i Skåne och Halland. Endast på Gotland har de areella näringarna en större betydelse.

Det är livsmedel av hög kvalitet som produceras i Jämtlands län. Men lantbruksföretagens lönsamhet är samtidigt hårt pressad. Antalet gårdar med mjölkproduktion minskar hela tiden. Det måste till konkreta åtgärder för att ge de kvarvarande mjölkproducenterna rättvisa förutsättningar så att de kan satsa offensivt för framtiden.

Ann-Christin Nykvist säger i svaret att områdesindelningen baseras på statistik om skördeavkastningar från 1980-talet. Det är bara det att denna statistik har visat sig felaktig. De båda bönderna och eldsjälarna John-Erik Johansson i Stugun och Lars-Göran Rödén i Brunflo har sedan länge utifrån officiell statistik övertygande visat att gränsdragningen är uppenbart felaktig. Det är deras arbete som är grunden för det beslut som riksdagen fattade 2002.

Gränsdragningen ger ibland direkt absurda konsekvenser eftersom den följer församlingsgränser och inte reella skillnader i produktionsförutsättningar. Grannar med likvärdiga odlingsförutsättningar behandlas helt olika i det här systemet.

Den som granskar en karta över växtodlingszonerna i norra Sverige kan direkt konstatera att någonting är fel när det gäller stödområdesgränserna i Jämtland. Medan kustlandet i Västerbotten och delvis även i Norrbotten tillhör stödområdena 2 A och 1 samtidigt som man finns i växtodlingszon 5 befinner sig de tio jämtländska församlingarna, som ingår i stödområde 2 B, i växtodlingszon 6 eller till och med 7, detta på grund av höjden över havet.

För en enskild jordbrukare är skillnaden i prisstöd mellan områdena 2 A och 2 B av stor betydelse. Medan den jordbrukare vars gård hamnat i 2 A får 71 öre per kilo mjölk i merersättning får kollegan i 2 B endast 47 öre per kilo. Denna skillnad på 24 öre kan innebära mellan 50 000 och upp till 150 000 kr per år för en bonde. Det är pengar som är oerhört viktiga på marginalen i den pressade ekonomi man lever i, för att man ska kunna ha en avbytare någon dag i månaden eller för att man ska klara av att göra nödvändiga investeringar för framtiden.

För mejeriet i Östersund är det avgörande att det finns råvara att tillgå. Fortsätter antalet mjölkgårdar att minska är risken stor att också volymen på den invägda mjölken snart faller. Mjölkproduktionen i 2 B-

Svar på
interpellationer

området är en nödvändig förutsättning för att Milko ska kunna hämta mjölken även i de övriga, mer glesbebyggda delarna av länet.

Den 14 januari samlades ett hundratal bönder i Bringåsen utanför Östersund för att protestera mot att ingenting händer från regeringens sida. Till mötet var även vi riksdagsledamöter från Jämtlands län inbjudna. I ett brev till jordbruksministern kräver de församlade bönderna att riksdagens eniga beslut från den 22 maj 2002 omgående genomförs, helst retroaktivt från det gångna årsskiftet.

Nu hoppas jag att vi får ett klart besked av jordbruksminister Ann-Christin Nykvist till de berörda Jämtlandsbönderna om att stödområde 2 B omgående överförs till 2 A. Det är hög tid att sluta analysera och se till att riksdagsbeslutet genomförs.

Anf. 45 GUNNAR SANDBERG (s):

Fru talman! Först vill jag tacka jordbruksministern för svaret på min interpellation. Det finns en kultur här i riksdagen som bygger på att vi blir tilldelade ett visst antal minuter och så får vi säga så mycket som möjligt på den stunden. Oftast räcker inte tiden till. Efter det diskuteras det vi sade och analyseras. Och för att vara riktigt säkra tillsätter vi lite pengar till en utredning.

Bakgrunden till min interpellation är att Berit Andnor och Rune Berglund väl beskrev situationen för jämtländskt jordbruk i den motion som fick bifall av riksdagen. Det är, som Håkan Larsson sade, snart två år sedan, och ingenting har hänt.

Jordbruket förser livsmedelsindustrin med råvaror och håller landskapet öppet. Dessutom är det en viktig näringsgren i Jämtland. Andelen sysselsatta ligger på samma nivå som i de stora jordbrukslänen Skåne och Gotland.

Jordbruksstödet ska kompensera de kostnadsnackdelar som vår plats på jorden innebär. Det kyliga klimatet i Norrland och höjden över havet påverkar odlingsresultatet. Stödområde 2 B omfattar några församlingar i Storsjöbygden och tre församlingar i Ragundadalen. Sedan tillkomsten har denna indelning diskuterats och ifrågasatts.

Storsjön ligger på en nivå av 300 meter över havet. En nivåskillnad på 100 meter över havet innebär samma klimatförändring som att resa 20 mil norrut vid havsnivån. Därför är det orimligt att ha denna indelning med sämre stöd för en del av länets jordbrukare.

I interpellationssvaret säger ministern att regeringen analyserar villkoren och framtida möjligheter för jordbruket i norra Sverige. Denna analys innebär också att stödområdesindelningen för Jämtland ska ses över med målsättningen att en ändring ska ske så snart som möjligt. Det är bra. Även om jag förstår att sådana analyser kräver noggrant arbete är det viktigt att ett ändringsförslag kommer snart.

Jag har ett par frågor med anledning av svaret på min interpellation.

Fråga 1: Vilka hinder sätter EU-reglerna för möjligheterna att ändra stödområdesindelningen i landet?

Fråga 2: När i tiden kan man vänta ett ändringsförslag från regeringen så att jag kanske kan ge ett säkert svar när jag träffar lantbrukarna när jag kommer hem nästa gång? Kommer det att dröja en månad, ett halvår eller ett år?

Anf. 46 CAMILLA SKÖLD JANSSON (v):

Fru talman! Jag tror att det är första gången under mina fem eller sex år här i riksdagen som alla sex riksdagsledamöterna från Jämtlandsbänken närvarar vid en interpellationsdebatt. Det har att göra med hur viktig vi tycker att den här frågan är.

Det illustreras också av det möte som det refererades till tidigare. Man kallade till ett möte en vinterkväll i snöiga Jämtland och det kom 80 deltagare från hela länet, riksdagsledamöter, kommunalråd och lantbrukare från både stödområde 2 A och 2 B. Det är en illustration av att detta är viktigt för länet som helhet, för jordbruket som helhet och att det har betydelse för livsmedelsproduktionen. Det har betydelse för att vi ska ha ett underlag till mejeriet och så vidare.

Vi vill understryka att det är ett enligt miljö- och jordbruksutskott som har gett regeringen ett uppdrag. Och det var en enig riksdag som bekräftade detta beslut. Det är inte första gången det ställs en interpellation, och det är inte bara en gång som departementet har uppvaktats i den här frågan. Det kommer lite olika svar från regeringen, lite olika, som jag faktiskt vill kalla det, undanflykter.

I det här interpellationssvaret, som jag tycker tyvärr kanske är ännu svagare än de tidigare svaren, refereras det till att riksdagen har sagt att det finns skäl att se över stödområdesindelningen i Jämtlands län. Läser man betänkandetexten ser man, om man som vi är vana att läsa de här politiska texterna, att miljö- och jordbruksutskottet och riksdagen har varit *mycket* tydliga i sin motivering till det här beslutet. Man ifrågasätter om det föreligger sådana skillnader mellan stödområde 2 A och 2 B att det motiverar den här stödområdesindelningen.

Om den avsedda kompenationseffekten står det: ”Områdesindelningen synes inte heller ge avsedd kompenationseffekt för variationen i skördar.” Detta är mycket tydliga skrivningar. De kan inte missförstås. Riksdagen har givit regeringen ett uppdrag. Skördestatistik och annat motiverar inte den uppdelning som finns nu.

Jag menar att regeringen ska ha mycket starka skäl för att förhala och gå emot ett riksdagsbeslut. Jag menar även, precis som Håkan Larsson, att det besked som lantbruket i Jämtland har rätt att kräva är att få reda på att detta ska verkställas. Jag tycker vidare att det är rimligt, som det står i skrivelsen som har gått till ministern och departementet, att det ska ske retroaktivt från och med den 1 januari.

Jag vill också understryka den frågeställning som Håkan Larsson hade: Varför har inte detta beslut verkställts? Jag menar att vi inte har fått några hållbara argument, någon hållbar motivering, för att regeringen inte har verkställt riksdagens beslut.

Anf. 47 SVEN GUNNAR PERSSON (kd):

Fru talman! Jag anmälde mig till den här debatten inte för att jag är jämtlänning utan för att jag ställde motsvarande fråga till jordbruksministern i augusti förra året. Jag fick samma undflyende svar då som hon ger nu. Jag står här för att jag tycker att jordbruket ska ha rättvisa förutsättningar. Och jag står här för att jag är angelägen om att regeringen visar respekt för de folkvaldas beslut i den här kammaren.

Jag måste säga att jag tycker att det är anmärkningsvärt – ja, nästan otillständigt – att man i det här svaret försöker fly från det faktum att ett

enigt utskott, där jag själv sitter, och kammaren här har krävt en förändring. Det har Håkan Larsson, Gunnar Sandberg och Camilla Sköld Jansson redogjort för på ett bra sätt, och jag vill tacka er för att ni ställde frågan igen.

Jordbruksministern försöker måla upp att allt är frid och fröjd genom att tala om framgångsrikt landsbygdsföretagande och småskalig livsmedelsproduktion. Då är det bara att konstatera att om det ska kunna fortsätta krävs det att jordbruksföretagen har en chans att överleva och kunna leverera råvaror till den här småskaliga livsmedelsproduktionen. För att ge förutsättningar för detta behövs det en ändring av stödområdesindelningen.

För att få det att låta som om just inga förändringar behövs har jordbruksministern vidare varit ute och räknat företag i Jämtland. Hon radar upp statistik och säger att det går skapligt bra i 2 B. Men det går ju inte bra i 2 B *tack vare* den här stödområdesindelningen. Det är *trots* den som man genom ett idogt arbete har försökt göra det bästa av situationen. Till slut landar jordbruksministern, precis som förra gången jag ställde frågan, ändå på något slags slutsats om att det här ska vi väl se över. Vi ska väl kika på det. Vi håller på och bereder och har oss.

Hon säger att det finns skäl att se över detta igen. Ja, det finns skäl att se över. Riksdagen har enhälligt givit regeringen till känna att stödområde 2 B Jämtland ska flyttas till 2 A. Jag tycker att det är beklämmande att jordbruksministern nonchalerar riksdagen i den här frågan och instämmer med tidigare frågeställare: När kommer förändringen?

Anf. 48 OLA SUNDELL (m):

Fru talman! Man kan väl sammanfatta jordbruksministerns svar som: Nykvist i papperskorgen. Svaren på de frågor som har ställts tidigare och svaret på de interpellationer som har ställts i dag ger ingen vägledning. Det finns ingen inriktning på att man avser att genomföra det beslut som fattades för snart två år sedan.

När man läser texten är det tydliga motiv. Det har gått två år sedan beslutet fattades. Jag förlänger inte debatten, men jag skulle vilja uppmana regeringen och försvarsministern att få ändan ur vagnen och genomföra beslutet omedelbart.

Anf. 49 Jordbruksminister ANN-CHRISTIN NYKVIST (s):

Fru talman! Jag känner mig som jordbruksminister och konsumentminister – inget annat.

Jag vill inledningsvis säga att jag har stor respekt för riksdagens beslut. Det vill jag understryka. Det är inte fråga om undanflykter, som några av er läser in i svaret. Det är det absolut inte. Det handlar om en ambition att få ett hållbart system. Då kan man inte bortse från att det är en ganska grannliga uppgift att få en bra stödområdesindelning som är hållbar. Det är skälet till att den nuvarande indelningen har gällt under så lång tid, sedan Sverige blev medlem i EU. Det system som vi då fick, alltså när Sverige blev medlem i EU, bygger ju på ett system från 80-talet. Man kan inte bortse från att när man gör ändringar kan det också få konsekvenser. Det måste man ha en bra bild av.

När det sedan gäller det som riksdagen har givit regeringen till känna försökte jag redovisa den svårighet som finns i utredningsarbetet. Det

finns argument både för och emot. Jag har noga läst både motioner och vad riksdagen har uttalat. Jag utgår givetvis från detta i det arbete som bedrivs på departementet.

Håkan Larsson menade att vi utgår från en felaktig statistik. Jag vill inte säga att den offentliga statistiken är felaktig. Jag tycker att det är ett ganska märkligt uttalande. Vi har en statistik som säger precis det som jag redovisade i svaret när det gäller antalet mjölkkor, skördenivåerna och den ekonomiska utvecklingen. Det måste man ta till sig.

Sedan finns det också annan statistik, som lantbrukarna i Jämtland åberopar, som ger en annan bild. Den statistiken behöver analyseras för att man ska se om det är ett tillräckligt antal uppgifter, ett tillräckligt antal observationer, för att resultaten ska kunna anses vara statistiskt säkerställda. Det går inte bara att göra egna beräkningar och sedan kalla det för statistik. Det krävs lite mer för att det ska vara representativt. Sedan har vi det andra argumentet, höjden över havet, som också behöver analyseras. Jag hoppas att ni har respekt för att det här är ett omfattande arbete.

Sven Gunnar Persson gick in på att vi behöver ha goda villkor för jordbruket, goda konkurrensförutsättningar. Det skriver jag under på. Han menar också att vi ser en utveckling som gör att vi får färre mjölkbönder och att det äventyrar råvaran till mejerierna. Samtidigt har vi dock haft en utveckling med bättre avkastning per ko. Så mjölkinkväningen har egentligen inte varit negativ på det sättet om man exempelvis tittar på landet i dess helhet.

Det vi just nu håller på med, reformeringen av EU:s jordbrukspolitik och den nationella implementeringen, utgår just ifrån att vi ska hitta modeller så att vi får en tillräcklig kritisk massa. Men det hänger inte ihop med stödområdesindelningen på det sättet. Här finns det ett antal olika ingångar.

Jag fick en fråga vad vi kan göra för förändringar i förhållande till reglerna inom EU. Vi har i vårt anslutningsfördrag regler som säger att vi inte får öka stödet i förhållande till hur stort stöd vi hade när vi blev medlemmar i EU. Då räknar man också in miljöstöd och kompensationsbidrag. Det är alltså ramen för vad vi får göra.

Jag vill sluta med att säga att det inte handlar om bristande initiativkraft från regeringens sida, utan vi gör analyser. Det är inga enkla analyser att göra om detta ska bli ett hållbart system.

Jag vill också erinra om att regeringen har gjort precis det som riksdagen efterfrågar, nämligen att i arbetet med den framtida jordbrukspolitiken pröva möjligheterna att få till stånd en mer ändamålsenlig stödområdesindelning i Jämtlands län. Det är så det är formulerat i utskottsbetänkandet.

(forts.)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 16.30 på förslag av tredje vice talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 18.00.

Förhandlingarna återupptogs kl. 18.00.

Svar på
interpellationer

**9 § (forts.) Svar på interpellationerna 2003/04:230 och 231 om stöd-
områdesindelningen i Jämtland**

Anf. 50 HÅKAN LARSSON (c):

Fru talman! Det är trevligt att vi företrädare för Jämtlands län kan agera så enigt i den här frågan. Det är inte varje dag som Camilla, Ola, Gunnar och jag agerar gemensamt som vi gör i dag. Dessutom har vi eldunderstöd från Sven Gunnar. Jag hoppas att detta ger intryck ända in i Jordbruksdepartementet.

Ann-Christin Nykvists svar gör mig aningen bekymrad.

För det första är det faktiskt så att riksdagen den 22 maj 2002 biföll motion 2000/01MJ255 av Berit Andnor och Rune Berglund. Kravet i motionen var entydigt, nämligen att riksdagen beslutar att stödområde 2 B i Jämtlands län överförs till stödområde 2 A.

För det andra är det ingen hemsnickrad statistik som har använts, utan den statistik som har använts i det här arbetet är officiell statistik som John-Erik Johansson och Lars-Göran Rödén under 20 års tid har sammanställt och som klart visar att gränsdragningen för stödområdena bygger på felaktiga grunder. Det är alltså officiell statistik som man har sammanställt. Exempelvis lantbruksdirektören vid Länsstyrelsen i Östersund, Kjell Steen, har konstaterat att det är den mest sanna bilden som kan ges. Jag vill uppmana jordbruksministern att kontrollera statistiken om det finns en tveksamhet. Jag har talat med dem som sammanställt den, och de står gärna till förfogande för en ordentlig genomgång – detta för att det inte ska finnas någon tveksamhet.

Jordbruksministern talar om alla följdkonsekvenser som måste analyseras och så vidare. Vilka följdkonsekvenser handlar det om?

Riksdagen har beslutat att tio församlingar i stödområde 2 B i Jämtland ska överföras till stödområde 2 A. Detta beräknas kosta 3,9 miljoner kronor – inte mycket pengar i statskassan men pengar som skulle betyda oerhört mycket för de aktuella jordbruksföretagen.

Vidare säger jordbruksministern att EU sätter gränser för vårt nationella stöd. Men om man läser vidare i det svenska anslutningsfördraget till EU, närmare bestämt artikel 142.3, står det att Sverige har viss flexibilitet när det gäller de nationella stöden norr om 62:a breddgraden – flexibilitet både när det gäller att justera den stödnivå som det handlar om och när det gäller stödområdesgränserna. Jag tycker att man ska utnyttja den flexibiliteten och se till att det här riksdagsbeslutet genomförs. Det finns ingenting att tveka om, jordbruksministern, utan det är dags att genomföra det riksdagsbeslut som är fattat – omgående!

Anf. 51 GUNNAR SANDBERG (s):

Fru talman! Med all respekt för jordbruksministerns statistiska material och analyser måste jag ändå säga att vi aldrig kan bortse från att riksdagen har fattat beslut om att stödområde 2 B överförs till stödom-

råde 2 A. De flesta drabbade tycker sig ha väntat tillräckligt länge. Jag tycker att det här inte ska behöva ta så mycket längre tid, just med tanke på hur länge man redan har väntat. När beslut nu är fattat i riksdagen är det väl därför bara för jordbruksministern att verkställa och finansiera riksdagens beslut.

Prot. 2003/04:66
10 februari

Svar på
interpellationer

Anf. 52 CAMILLA SKÖLD JANSSON (v):

Fru talman! Efter att ha lyssnat till debatten måste jag tyvärr säga att det inte finns någon anledning att tona ned den kritik som kom i första rundan av den här interpellationsdebatten. Till exempel sade Nykvist att man på Regeringskansliet mycket noga har läst motionen och betänkan- det. Men uppenbarligen har man inte upptäckt att den statistik som åbe- ropas är offentlig statistik. Nästa fråga blir därför hur pass mycket man faktiskt har tagit till sig av vad både utskott och riksdag har uttalat.

Inte heller är det, menar jag, något argument att detta skulle medföra förändringar på andra håll – att det kanske behöver göras justeringar när det gäller Västernorrland och så vidare. Skillnaden är ju att det när det gäller stödområdesindelningen för Jämtland finns både ett underlag *och* ett riksdagsbeslut. Att det också finns ett riksdagsbeslut är det som skiljer i de här frågorna. Vidare har vi här hört att EU inte sätter några gränser för att regeringen diskuterar sig fram till en konkret lösning som EU- kommissionen sedan kan bekräfta.

Slutsatsen är således fortfarande att det enda raka är att regeringen har att verkställa det här riksdagsbeslutet. Enda sättet för Nykvist och regeringen att undgå kritik – befogad kritik – är att detta riksdagens be- slut verkställs.

Anf. 53 SVEN GUNNAR PERSSON (kd):

Fru talman! Det var inte helt lätt att följa med i jordbruksministerns kamp mot gongongen före pausen i kammaren. Så mycket uppfattade jag dock som att hon skulle verka för att det finns en tillräcklig kritisk massa för produktion av mjölk och andra jordbruksprodukter. Det var i och för sig intressant. En sak är dock fullständigt klar, nämligen att det finns en kritisk massa här bestående av 349 personer som enhälligt har beslutat om detta. Det är precis så som sagts här, nämligen att det framför allt gäller att verkställa riksdagens beslut.

Det är patetiskt att höra kritiken mot dem som har tagit fram underlag för det beslut som 349 ledamöter har fattat, att tala om brist på veten- skaplighet och så vidare. Ja men jordbruksministern, plocka då fram det med hjälp av hela departementet, Jordbruksverket, Livsmedelsekono- miska institutet eller andra som brukar vara flinka med att ta fram och snabbt som ögat leverera olika utredningar och underlag!

Jag har suttit med i kontaktgruppen för genomförandet av den gemen- samma jordbrukspolitiken, och det är en fantastisk kompetens och ar- betskapacitet som finns hos både departement och myndigheter. Snabb- bare än tanken kan de få fram underlag och djupgående analyser. Fram med dessa och verkställ beslutet, kära jordbruksministern!

Anf. 54 OLA SUNDELL (m):

Fru talman! Jag får väl kalla jordbruksministern för vad hon är, näm- ligen jordbruksminister. Med tanke på den försvarsattityd som ministern

intog i sitt svar var det kanske befogat med min felsägning när jag vände mig till jordbruksministern.

Två saker fäste jag mig särskilt vid i ministerns andra framträdande här. Först gäller det då det ökade stödet. Det är inte fråga om ökat stöd i det här fallet, utan utskottets beslut är enbart ett utslag av en felaktig stödområdesindelning. Grunden för detta har redovisats tidigare: att det finns en biologisk grund. Detta är bakgrunden till att utskottet enhälligt kom fram till detta och även riksdagen så småningom.

Vidare säger ministern, vilket jag tog fasta på, att hon tycker att det är viktigt att åstadkomma ändamålsenliga stödområden. Bra! Genomför då beslutet. Vad beslutet handlar om är just att genomföra ändamålsenliga stödområden.

Sedan har vi detta med analys. Räkna inte ihjäl dig utan genomför beslutet! Det har nu gått två år, och vi väntar fortfarande på ett genomförande. Redovisningen i svaret och ditt framträdande här ger en bild av att ingenting har hänt, utan plötsligt laborerar man med ett svar för att kunna hitta lämpliga resonemang om varför man inte har genomfört det här. Kom till skott, ministern!

Anf. 55 Jordbruksminister ANN-CHRISTIN NYKVIST (s):

Fru talman! Jag har stor respekt för det riksdagsbeslut som är fattat. Det har jag sagt tidigare här i dag, och det vill jag också understryka.

En del av det som sägs här blir dock lite motsägelsefullt. Man talar om statistiken och säger att den är riktig. Samtidigt säger Sven Gunnar Persson att det finns så mycket kompetens i departementet. Det tackar jag för att han säger, för det tycker också jag. Men det är ju den kompetensen som också har sagt att vi måste titta lite mer på det här för att få ett hållbart beslut.

Jag tycker inte att vi ska fastna där. Jag blev lite avbruten i och med att vi fick stanna i debatten i halvlek. Vad jag försökte säga i den allra sista meningen, som drunknade i tillrättavisandet från talmannens sida, var att vi nu har kommit så långt att vi står vid den punkt som också riksdagen betonade i sitt tillkännagivande, att vi i arbetet med den framtida jordbrukspolitiken ska fasa in det här.

Jag är inte nöjd med den tidsutdräkt som vi har haft i beredningsarbetet. Det kan ingen jordbruksminister vara. Jag beklagar att vi har haft den här tidsutdräkten. Vad jag kan vara nöjd med är att vi nu är i ett läge att jag ser framför mig att vi ska kunna verkställa det här beslutet.

Jag har kanske uppfattats felaktigt i inledningen av debatten. Min avsikt är givetvis att så snart det går verkställa det. Det är en del formella delar i lagstiftningsarbetet kvar innan att vi ska kunna verkställa detta. Men klart är att beslutet ska verkställas.

Anf. 56 HÅKAN LARSSON (c):

Fru talman! Vi tackar för ett entydigt besked om att beslutet ska verkställas. Det har varit lite luddigt på den punkten, men nu är det raka besked. Då hoppas jag att det innebär att "så snart det går" inte är årtal framåt i tiden utan inom några veckors tid. Det här kan inte behöva ta längre tid. Vad är det man analyserar och funderar över på departementet när det snart har gått två år? Ska man visa respekt för riksdagsbeslut ska de genomföras, som jordbruksministern säger.

Jag vill till slut fråga jordbruksministern: Innebär det som du nu har sagt att de berörda bönderna i Jämtland, som håller på att tappa tålmodet, får besked inom en nära framtid, under den här våren i varje fall?

Prot. 2003/04:66
10 februari

*Svar på
interpellationer*

Anf. 57 GUNNAR SANDBERG (s):

Fru talman! Tack för det, jordbruksministern.

När jag åker hem och träffar bönderna kommer jag att säga att det kommer ett beslut om två månader. Jag hoppas att jag då inte ljuger.

Anf. 58 Jordbruksminister ANN-CHRISTIN NYKVIST (s):

Fru talman! Jag har gett ett klart besked. Det är klart att vi ska verkställa riksdagens beslut. Det är inte så enkelt att det inte finns en del pengaeffekter i det här också. Vi fick höra från Ola Sundell att det inte krävs mer pengar. Det krävs lite mer pengar. Så vi har en sådan del i det hela som vi ska hantera, och vi har också en del författningsarbete kvar. Det går inte på några veckor, men det ska vara verkställt innan det här året är slut, och jag hoppas att det ska vara verkställt innan det är höst.

Överläggningen var härmed avslutad.

10 § Svar på interpellation 2003/04:258 om åtgärder för att stärka det svenska jordbrukets konkurrenskraft

Anf. 59 Jordbruksminister ANN-CHRISTIN NYKVIST (s):

Fru talman! Jan Andersson har frågat mig vad jag avser att vidta för åtgärder för att förbättra det svenska jordbrukets konkurrenskraft gentemot konkurrentländerna.

Jan Andersson menar att läget är så allvarligt att regeringen måste bestämma sig mellan ett livskraftigt svenskt lantbruk och en nedrustning av det svenska lantbruket och den svenska landsbygden. Jag menar att regeringens intentioner är tydliga. Regeringen vill se ett livskraftigt och hållbart lantbruk.

Jag delar Jan Anderssons uppfattning om att lantbruket är en näring som har stor betydelse för landsbygdens utveckling och som nu befinner sig i en bekymmersam situation. Det finns i dag en betydande utvecklingspotential i det svenska jordbruket som bör utnyttjas i större utsträckning än i dag.

Jan Andersson hänvisar till den rapport som sammanställts av LRF Konsult. Jag håller med Jan Andersson om att rapporten visar på den allvarliga situation som lantbruket befinner sig i för närvarande. För vissa produktionsgrenar beror den situationen på konjunktursvängningar, men det förklarar inte allt. Det krävs förändringar på flera plan för att situationen ska förbättras.

Ett tecken på konkurrensförhållandena är utnyttjande av produktionskvoter. Om utnyttjandet av kvoter minskar tyder det på att viljan att investera och gå in i sektorn försämras. Av vegetabiliernas produktionskvoter utnyttjas nära hundra procent av kvoterna, och utnyttjandet har varit oförändrat de senaste åren. Sedan 1995 har mjölkleveranserna varit mycket stabila, och den totala produktionen har hamnat mycket nära

landskvoten. Ett undantag är kvotåret 2002/03 då produktionen minskade. Därefter har dock produktionen återigen ökat. När det gäller nötkreatur har Sverige ett högt kvotutnyttjande. Mellan 1999 och 2002 har utnyttjandegraden ökat, men det beror till stor del på minskade kvoter.

LRF Konsults rapport indikerade att det råder en stor spridning av lönsamheten för lantbrukare med samma produktionsinriktning och produktionsstruktur. Det betyder sannolikt att de individuella företagens prestationer är avgörande för företagets lönsamhet. Det anser jag vara en viktig slutsats och visar att det finns stort utrymme för att förbättra situationen genom olika former av företagsutveckling.

Regeringsförklaringen från den 16 september 2003 understryker vikten av svensk tillväxt och konkurrenskraft. Regeringen har därvid särskilt betonat vikten av att Sveriges jordbrukare måste kunna konkurrera på villkor som är likvärdiga med dem som gäller för övriga Europa. Regeringen har inte ändrat uppfattning i denna fråga.

Den nu beslutade reformen av den gemensamma jordbrukspolitiken innebär en viss flexibilitet för nationell variation i tillämpningen. Vad detta innebär för konkurrensen mellan producenter i olika länder är i dag svårt att förutsäga.

Regeringen kommer inom kort att redovisa ett förslag till genomförande av den gemensamma jordbrukspolitiken i Sverige. Jag vill inte nu ta ställning till om några ytterligare åtgärder ska vidtas. Jag följer utvecklingen noga.

Anf. 60 JAN ANDERSSON (c):

Fru talman! Jag tackar för svaret, även om jag tycker att man sammanfattningsvis kan säga att svaret präglas av passivitet. På de sista raderna i svaret kan man läsa: "Jag vill inte nu ta ställning till om några ytterligare åtgärder ska vidtas. Jag följer utvecklingen noga."

Även att inte ta ställning är att ta ställning. Varje dag som regeringen inte levererar sänkt dieselskatt är att ta ställning just för att inte ge det svenska jordbruket samma konkurrensvillkor som våra konkurrentländer har.

Jag kan konstatera att svenskt jordbruk är under en oerhört stark press. Det gäller både jordbruk och livsmedelsproduktion. Vi kan också konstatera att har vi inget svenskt produktionsjordbruk har vi heller ingen svensk livsmedelsproduktion, förutom möjligen sådan som importerar råvaror, kaffeböner och annat.

När vi nu går in i en ny jordbrukspolitik kommer vi att frikopplas från produktionskravet, vilket gör att de frikopplade stöden dramatiskt höjer behovet av sänkt dieselskatt och andra särskatter för att förbättra konkurrensvillkoren. Det är just produktionskalkylen som kommer att avgöra om lantbrukaren väljer att producera eller om lantbrukaren väljer att köra betesputsen och plocka hem det frikopplade stödet.

Min fråga till ministern är: Ser du de här sambanden? Om du ser dem, när kommer sänkningen på dieselskatten?

Fråga nummer två till ministern är om ministern tycker att lika lön för lika arbete är en vettig princip.

I jämförelse med de europeiska länderna ligger svenska lantbrukares möjlighet och förmåga att ta ut lön ur sitt företag i nivå med lantbrukarnas i Portugal och Grekland. Det beror inte på att man har samma effektivitet som i de här länderna. Efter vad jag vet kan man inte jämföra effektiviteten i de ländernas jordbruk med effektiviteten i det svenska jordbruket. Det beror på att vi är effektiva men har ett kostnadsläge som inte medger att man kan ta ut lika lön för lika arbete. Vi borde rätteligen jämföra oss med andra länder som är betydligt mer lika Sverige i produktionshänseende och effektivitet än vad de nämnda länderna är. På den nivån är vi icke. Det beror till stor del på produktionskatter.

Tycker ministern att lika lön för lika arbete gäller? I så fall, när kommer skatterna att sänkas?

Anf. 61 SVEN GUNNAR PERSSON (kd):

Fru talman! Jag anmälde mig till denna debatt på grund av alla de samtal och mejl jag har fått under lång tid och som entydigt talar om den tuffa situation som många jordbrukare befinner sig i. Min skyldighet är att än en gång för jordbruksministern påpeka detta. Det är en utmärkt fråga som Jan Andersson har ställt till jordbruksministern och som ger oss detta tillfälle att samtala om jordbrukspolitiken.

Ministern sade i sitt svar att "regeringen vill se ett livskraftigt och hållbart lantbruk". Jag hoppas att det är sant. Med tanke på det övriga innehållet i svaret tillåter jag mig att betvivla detta och se det som lite grann av läpparnas bekännelse.

För att få oss att tro att det inte är så farligt med svenskt jordbruk hänvisar ministern till att kvotutnyttjandet ligger högt. Om jordbruksministern hade lite kännedom om de människor som det här handlar om, där i många fall familjegården har brukats i 200–300 år eller fört vidare ett arv, vet hur man gör allt för att fortsätta för att föra vidare idén och känslan för att bruka jorden, att producera de goda livsmedel man själv är övertygad om är en viktig uppgift, hade hon förstått att man gör allt för att försöka hålla produktionen uppe. Det nämns bland annat ett högt kvotutnyttjande för nötköttet. En situation där efterfrågan ökar på nötkött, och den svenska andelen av nötköttskonsumtionen minskar och självförsörjningsgraden är under 60 %, vittnar om någonting annat.

Jordbruksministern talade i sitt svar om att lantbrukarna är mer eller mindre duktiga, gör mer eller mindre bra prestationer, och att det avgör företagets lönsamhet. Indirekt säger hon att de som inte får det att gå ihop är dåliga jordbrukare. Hon väljer att helt bortse från de pålagor av produktionskatter och annat som svenskt jordbruk har mer av än vad konkurrentländerna har. Här finns det jordbrukare som har vågat investera och låna pengar, de satsar, och nu håller de på att gå under.

Frågan från Jan Andersson löd: Vad avser ministern att vidta för åtgärder för att förbättra det svenska jordbrukets konkurrenskraft gentemot konkurrentländerna? Jag hörde inte ens en tillstymmelse till svar. Det finns inte ett enda förslag till åtgärder. Jag vill därför ge jordbruksministern några tips.

Sänk dieselskatten. Inför full återföring av skatten på handelsgödsel och bekämpningsmedel – eller avskaffa den. Åstadkom största möjliga medfinansiering av LBU-stöden. Skapa ett skördeskadeskydd värt namnet. Genomför stöd till avbyttjänst. Ge vallen ett starkare stöd. Inför

ursprungsmärkning av allt livsmedel. Föreslå upphandlingsregel för lokalt producerade livsmedel. Det är några av de förslag som skulle ha kunnat rymmas inom ett interpellationssvar.

Anf. 62 CATHARINA ELMSÄTER-SVÄRD (m):

Fru talman! Även jag ville vara med i denna interpellationsdebatt med jordbruksministern. Det var en sak som slog mig när jag hörde svaret på Jan Anderssons interpellation. Hur ska en bonde bli rik på enbart retorik?

Ministern säger sig vilja se ett livskraftigt och hållbart jordbruk – lantbruk, skogsbruk. Jag tror att vi är överens om att det inte går att trola med knäna. Ministern säger också att landsbygden nu befinner sig i en bekymmersam situation när det gäller utvecklingen. Om detta har näringen flaggat i många år. Vi vet dessutom att EU:s jordbruksstöd med tiden ska fasas ut. Detta är inget nytt. Då säger ministern att det finns en betydande utvecklingspotential i det svenska jordbruket som i högre utsträckning bör utnyttjas. Vad menar ministern då, i synnerhet som ministern landar på att det sannolikt är den individuella företagarens prestationer som är avgörande för företagarens lönsamhet? Vad handlar det om? Är det till exempel när företagaren kommer på att man vill utveckla och bygga ut sin verksamhet och regeringen har en tillståndsprövning och en miljöbalk som gör att det tar alldeles för lång tid, eller att det på sina håll i landet är så låga taxeringsvärden att det är svårt att få kapital för investeringar? Eller är det när jordbruksföretagare känner att man vill nyttja sin mark bättre och regeringen fortfarande har en lagregel om strandskydd som faktiskt utgör ett hinder, eller där man fortfarande inte respekterar äganderätten utan snarare gör allt för att lägga en död hand när man vill bruka sin skog? Eller är det när företagaren kommer på att man kanske hittar en annan vinkling och vill satsa på turism? Vilka företag villkor finns då för småföretagare? Vilka skillnader finns det som regeringen inte gör någonting åt, i synnerhet som drabbar kvinnor i lantbruksföretagen när det gäller att vara anställd eller företagare? Eller den äldre personen som har ett bra lantbruksföretag och känner att man vill växla över till nästa generation? Då gör regeringen allt för att förhindra att det blir en bra generationsväxling.

Det talas om att utvecklas som företagare. Har inte regeringen eller ministern något eget ansvar när det gäller villkoren för företagandet för att få bättre konkurrensvillkor? Vi har haft en småföretagsdelegation som har belyst problem efter problem, alltifrån administration, momsinsatningar, blanketter och ansökningar. Vi har en diskussion om vad som gäller med lönekostnader, sjuklönekostnader, straffen för att man har ett fåmansbolag. Vi har miljöbalken som tar stor tid i anspråk för en jordbruksföretagare som har ansvar 24 timmar om dygnet, 365 dagar om året. Regeringen sätter inte ens en gång in ett stöd i familjen med hjälp av hemnära tjänster.

Jag skulle kunna göra listan lång där regeringen också har ett ansvar för att hjälpa den som är jordbruksföretagare att faktiskt få utveckla lönsamheten i sitt företag.

Jag säger dessa saker därför att jag inte bara ville börja med den mest väsentliga frågan, som leder tillbaka till det jag sade från början. Hur ska en bonde kunna bli rik på enbart retorik? Jag vill repetera det som Jan

Andersson och Sven Gunnar Persson sade, nämligen att i takt med att stöden försvinner, i takt med krav på likvärdiga villkor, vill vi att löftet om sänkning av dieselskatten infrias. Den ska inte tas in för att sedan återföras. Skatten ska sänkas. Kommer ett besked? När får vi se det?

Prot. 2003/04:66
10 februari

Svar på
interpellationer

Anf. 63 Jordbruksminister ANN-CHRISTIN NYKVIST (s):

Fru talman! Lönsamhetsläget i det svenska jordbruket, enligt de rapporter som har kommit på senare tid, är inte bra. Det ska inte negligeras. Samtidigt är det en alltför negativ bild som interpellanterna ger av det svenska jordbrukets möjligheter. Vi har under lång tid haft strukturförändringar i jordbruket. Sådana kan smärta, men sådana är också många gånger nödvändiga. Vi har kunnat se ett jordbruk med en hög produktivitet, ett jordbruk där man investerar i byggnader, fastigheter och maskiner. Man investerar i högavkastande växter och djur. Titta på hur mycket mjölk en ko ger i dag jämfört med ett antal år tillbaka! Det är imponerande. Det gör att det blir färre företag, men vi kan på många sätt upprätthålla produktionen. Huvudfrågan i den här debatten handlar om konkurrenskraften. Det är en fråga som innehåller mycket. Det är inte bara dieselskatten, utan det är mycket annat som ligger i konkurrenskraft. En del är säkert betydligt bättre i Sverige än i andra länder.

Man kan ta fastighetspriser och arrendepriser som ett exempel. Regeringen har gjort en hel del, bland annat när det gäller villkor för företagande i allmänhet. Det handlar om stöd till entreprenörer. Det handlar om översyn av regelverk, där vi för närvarande har en särskild översyn när det gäller regler som påverkar jordbruket. Vi har gjort vissa förändringar i 3:12-reglerna, gåvo- och förmögenhetsbeskattningen, som gynnar generationsskiften.

Vi har sedan dieselskatten, där det i regeringsförklaringen i höstas uttalades att jordbruket ska ges likvärdiga konkurrensvillkor. En utredning har gjorts inom departementet, och vi har ett bra grepp på hur det ser ut i likvärdiga konkurrentländer. Det är bara ett land som över huvud taget inte återför skatten, och det är Österrike. Sedan har man olika modeller i olika länder. Det är en viktig kunskap som vi har när vi nu arbetar vidare med frågan för att när vi har en statsbudget som så tillåter se till att skatten återförs.

Det finns en annan del i det här, som Catharina Elmsäter-Svärd berörde, och det är miljöregler och andra regler. Där delar jag den syn som LRF med Caroline Trapp i spetsen har gett uttryck för, att det här är svenska mervärden, som också ger konkurrensfördelar och också kan bidra till att man får en effektivare produktion. Friska djur är bra. Man kan också få ett bättre utfall på det foder som man ger djuren.

Vi står nu inför införandet av en reform som är radikal, och den modell som vi väljer ska bidra till att jordbruket får bra konkurrensförutsättningar. Vi har ett antal olika möjliga modeller. Vi har gett uttryck för att det är blandmodellen som ger de bästa förutsättningarna att ta till vara svenska intressen. Svenska intressen är jordbrukets konkurrensförutsättningar. Det handlar om det öppna landskapet, om regional utveckling och även om global livsmedelsförsörjning.

När ni pratar om det svenska jordbruket verkar det som om det bara finns en modell, ett produktionsjordbruk. Jordbruket självt ger uttryck för att det finns ett antal olika företagsmöjligheter inom sektorn.

Anf. 64 JAN ANDERSSON (c):

Fru talman! Självklart finns det många olika produktionsinriktningar. Det finns en oerhörd mängd olika inriktningar på företag. Gemensamt för alla är dock att den bas som produktionsjordbruket utgör är en oerhört viktig bas för förädlingsindustri och så vidare för att hålla underlag till investeringar.

Sedan säger jordbruksministern att vi svartmålar läget. Jag skulle vilja säga att det är precis den oro som jag möter ute varje vecka som vi försöker ge uttryck för här i kammaren. Man är i lantbrukarleden inte orolig på sikt. Man är orolig därför att det står 30 dagar på räkningen, och man är orolig för om man kan betala räkningarna. Det är så det ser ut i dagens Lantbrukar-Sverige.

Ministern säger också att vi har fördelar via låga arrendepriiser och fastighetspriser. Ja, men det tror sjuutton det! Det beror ju på att folk drar sig från näringen, och då faller priserna. Det är ett mått på vilken framtidstro man har och vilken möjlighet man tror att det finns att tjäna pengar i svenskt lantbruk, mycket tack vare att vi har konkurrensvillkor som är svårare än de våra grannländer har.

Ministern hänvisar till det statsfinansiella läget när det gäller dieselskatten. Jag har via medierna noterat att ministern är väl förtrogen med att 10 % av BNP har sin bas i den gröna sektorn, om man räknar in förädlingsindustri och så vidare. Det är väl närmast ett minimikrav för en jordbruksminister att ha denna kännedom. Jag kan trots det säga att det gläder mig att ministern har den insikten.

Jag frågar då: När vi har 10 % av BNP, hur mycket kan vi tappa av det innan det drabbar det statsfinansiella läget? Har ministern gjort den typen av beräkning eller överslag? Om vi tappar produktion tappar vi också tillskott till BNP. Det här hänger ihop.

Anf. 65 SVEN GUNNAR PERSSON (kd):

Fru talman! Jordbruksministern tycker att vi är lite defensiva när det gäller att se jordbrukets möjligheter. Ingen skulle vara gladare än jag – än vi – om jordbruksnäringens visioner om framtiden som en växande näring, som en attraktiv näring, kunde bli verklighet. Men vi delar också oron bland de lantbrukare som gång på gång får löften men som sviks. När det görs handslag mellan statsministrar och jordbruksföreträdare om att konkurrensförhållandena ska bli likvärdiga tror ju näringen och vi på det, men det sviks.

Försök inte få mig att tro att vi kan klara högkvalitativa svenska livsmedel genom att dra undan fötterna för produktionsjordbruket och gå över till något slags allmän diversehandel på den här sidan. Det finns och kommer att finnas som komplement och som viktiga inkomstmöjligheter på landsbygden. Men grunden är, precis som Jan Andersson sade, det svenska produktionsjordbruket, som ju har strukturrationaliserat, som jordbruksministern sade. Men nu är det just de intensiva produktionsföretagen, stora mjölkgårdar, spannmålgårdar och köttproducenter, som har rött i sina kalkyler och som inte klarar framtiden om det inte blir någon ändring.

Då vill jag passa på att fråga jordbruksministern, som nu ska genomföra tillämpningen av den gemensamma jordbrukspolitiken, hur hon ser på brevet från Franz Fischler till alla jordbruksministrar. Frikopplingen

var tanken med reformen, men inte omfördelning från produktionsjordbruket, frikoppling för att marknaden ska kunna vara mer styrande men inte en omfördelning ifrån.

Prot. 2003/04:66
10 februari

*Svar på
interpellationer*

Anf. 66 CATHARINA ELMSÄTER-SVÄRD (m):

Fru talman! Det jag ville göra i mitt inlägg till ministern var just att i den här diskussionen om jordbrukets konkurrensvillkor även belysa detta att allt faktiskt inte bestäms enbart i EU. Det är så som det kan tolkas ibland. Jag vill snarare belysa vikten av att vi ändrar och förbättrar sådant som vi har makt och befogenhet att ändra på i Sveriges riksdag med svensk regering och våra svenska lagar.

Det är självklart att den svenska modellen, som ministern tar upp, som handlar om mervärden, som visar att vi har ett bra djurskydd och som tar miljöhänsyn, också kostar pengar. När vi förlänger grisens ho från 32 cm till 34 cm och gör det på ho efter ho efter ho, kräver det större byggnader än i våra konkurrentländer. Det gör också att det kostar väldigt mycket mer pengar.

Då är min fråga: Kommer den nya djurskyddsmyndigheten, som nu har att fortsätta att titta igenom hur vi ska förbättra vår djuromsorg, att komma med ännu mer sådana här propåer som gör att detta mervärde för den svenska modellen ska kosta ännu mer pengar för den svenske jordbrukaren? I så fall tycker jag att det är fel, om det redan är bra.

Ja, produktionsjordbruket är en viktig bas för livsmedelsproduktionen. Men ministern säger att det finns även andra former av jordbruk. Ja, det är klart att det gör. Men de är också beroende av bra villkor för sitt företagande. Hur ska LRF annars kunna leva upp till sin vision om attraktion, lönsamhet och tillväxt? Då blir dieseln en fråga som är en viktig signal, eftersom det är ett löfte som har givits gång på gång på gång om att skatten ska sänkas och den ändå inte sänks. Hur ska en bonde bli rik på enbart retorik?

Anf. 67 Jordbruksminister ANN-CHRISTIN NYKVIST (s):

Fru talman! Jag möter också många bönder. Jag är ute på många gårdar och träffar företag med olika produktionsinriktning. Det är klart att det betyder någonting, rakt in i kalkylen, när vi sänker dieselskatten. Men när jag möter bönderna handlar det mer om en oro för vad implementeringen, genomförandet, av jordbruksreformen kommer att innebära, eftersom den reformen, enligt vilken modell man än genomför den, kommer att innebära ett antal omfördelningar.

Vi har ambitionen att göra den här omfördelningen på ett sådant sätt att vi får så få oönskade effekter som möjligt, och då har vi den här blandmodellen, som innebär att vi också värnar om produktionsjordbruket. Produktionsjordbruket är en viktig bas för vidareförädlingen, för slakterier och för livsmedelsindustrin. Det innebär också att vi därigenom, indirekt, långsiktigt kan uppnå andra mål, mål som handlar om att hålla landskapet öppet. Den betande mulen är alltså väldigt central.

Jag har inte fått något brev från Franz Fischler. Han har skrivit till min kollega Renate Künast. Jag har läst brevet till Renate Künast. Det avser de tyska förhållandena. Vi har givetvis underhand, när vi arbetar med de analyser som är nödvändiga för genomförandet av reformen, kontakter med kommissionen, och vi har inte fått några signaler om att

en blandmodell, enligt den inriktning som vi överväger, skulle innebära några problem i förhållande till regelverket.

Jag delar Catharina Elmsäter-Svärds uppfattning att det finns saker som vi kan göra nationellt. Allt är inte beroende av den gemensamma jordbrukspolitiken inom EU. Jag räknade upp ett antal åtgärder som regeringen har genomfört och också ett antal åtgärder som är under beredning. Jag är väl medveten om detta och har en hel rad åtgärder som kommer att påverka jordbrukets konkurrenskraft på ett positivt sätt.

Anf. 68 JAN ANDERSSON (c):

Fru talman! När det gäller att värna svenskt lantbruk och svensk livsmedelsproduktion är det i det som vi har sett vissa delar av, i förslaget till ny jordbrukspolitik, endast det som har produktionskoppling som är styrande för hur mycket svenskt lantbruk kommer att producera i framtiden. I övrigt kommer det endast att avgöras av hur kalkylerna ser ut. Går inte produktionskalkylen ihop ovanför strecken väljer man att minska produktionen och plocka hem det frikopplade stödet.

Jag är övertygad om att svenska lantbrukare kan räkna tillräckligt bra för att inse att det förhåller sig på det viset. Därför blir det, när man har de frikopplade stöden, så oerhört mycket viktigare vad kostnadsläget är när man gör kalkylen, eftersom man har stödet i vilket fall.

Frågan kvarstår: När kommer sänkningen?

När det gällde resonemanget om hur mycket av den tioprocentiga BNP-delen som kunde minskas eller påfrestas innan regeringen får fart på dieselskattesänkningen fick vi inget svar. Det vore intressant med ett sådant resonemang, eftersom det har väldigt stor betydelse för samhälls-ekonomin och också för förmågan att fixa lika konkurrensvillkor för svenskt lantbruk.

Anf. 69 Jordbruksminister ANN-CHRISTIN NYKVIST (s):

Fru talman! Jag tycker att Jan Andersson ser lite statiskt på möjligheterna som frikopplingen ger. Det här är en reform som ska innebära att det inte är direktbidragen som styr produktionen, utan produktionen ska inriktas mer på det som konsumenterna efterfrågar. Det här ger frihetsgrader för bonden. Det är inte så att man till varje pris ska lägga ned och ta hem bidraget, utan det handlar också om att man har en möjlighet att lägga om produktionen och producera det som det finns en efterfrågan på på marknaden. Här ser jag möjligheter och inte hinder.

När det gäller frågan om dieselskatten har jag redan gett det svar som går att ge här i dag. Vi har vid ett antal tillfällen diskuterat frågan här i kammaren. Regeringen har gett ett tydligt besked, att det svenska jordbruket ska ha likvärdiga konkurrensförutsättningar. En del i detta handlar om dieselskatten, och den ska återföras när det statsfinansiella läget så medger.

Jag utgår från att interpellanterna känner samma ansvar för samhälls-ekonomin som jag gör i det här fallet.

Överläggningen var härmed avslutad.

Anf. 70 Statsrådet BERIT ANDNOR (s):

Fru talman! Annika Qarlsso har frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta för att främja en gemensam värdegrund om respekt för andras liv, egendom och integritet i alla barns uppfostran samt vilka åtgärder jag avser att vidta för att stärka familjers möjlighet att ge en trygg uppväxt och god uppfostran.

Det är viktiga frågor som Annika Qarlsso tar upp. Det är också frågor som berör och påverkas av en lång rad områden i samhället.

Jag håller med Annika Qarlsso om vikten av att vår gemensamma värdegrund värnas. Barn och unga måste tidigt få möjligheter att sätta sig in i de grundläggande värdena såsom människolivets okränkbarhet, individens frihet och integritet, alla människors lika värde, jämställdhet mellan kvinnor och män samt solidaritet med omgivningen. I attitydundersökningar på området uttrycker också en stor majoritet av de unga ett tydligt stöd för den värdegrund som både Annika Qarlsso och jag vill värna om.

Jag tycker här att det är angeläget att understryka vikten av att vuxenvärlden bemöter barn och unga med samma respekt som vi förväntar oss att de själva ska bemöta omvärlden med.

Föräldrarna har huvudansvaret för barnets vård och fostran, och det är viktigt att vi från samhällets sida bidrar till att skapa goda förutsättningar för att det ansvaret kan tas.

Att fostra barn i dag är inte alltid helt okomplicerat. Det kan därför finnas behov av olika typer av stöd i föräldraskapet. Det kan gälla samlingsgrupper, individuell rådgivning, telefonrådgivning med mera. Här är det viktigt att inte glömma tonårsföräldrarna. Ett sådant organiserat föräldrastöd måste ges lokalt, och statens roll i arbetet är att ansvara för kunskapssammanställningar, modeller för implementering samt att förmedla de välfungerande modeller och metoder som kommer fram i det lokala arbetet.

Regeringen har därför gett Statens folkhälsoinstitut i uppdrag att samla in, analysera och sprida kunskap om hur olika typer av föräldrastöd och föräldrautbildning kan utformas för att göra verklig nytta.

Även skolan står för en viktig del av barnens sociala fostran. Det är viktigt att barnen tillsammans med andra får delta i diskussioner om regler, värderingar och attityder i dagens samhälle. Här pågår sedan länge ett arbete med demokrati och de grundläggande värdena i skolorna.

Jag tycker också att det är viktigt att se och uppmärksamma de negativa effekterna av den ökade kommersialiseringen och sexualiseringen av barns och ungas vardag. Därför har jag tagit initiativ till ett projekt – FLICKA – om unga flickors självbild i dagens samhälle. Jag vill dels få till stånd en dialog med medier, reklambranschen och annonsörer om deras roll och ansvar när det gäller påverkan av barn och unga, dels få i gång en diskussion och ett engagemang bland unga flickor och pojkar om marknadskrafterna och hur dessa styr bilden av dem själva och av varandra. Här är också föräldrarna en viktig målgrupp.

Det kan också vara viktigt att i detta sammanhang se hur situationen ser ut för barn som växer upp i familjer som lever under begränsade ekonomiska resurser. Regeringen har därför nyligen tillsatt en interdepartemental arbetsgrupp som ska beskriva och analysera detta med utgångspunkt i barnens situation. I gruppens uppgift ingår också att mäta ekonomisk utsatthet och att analysera orsakerna.

Regeringens barnpolitik, för vilken FN:s barnkonvention ligger som grund, är också viktig för de grundläggande frågor som Annika Qarlssoon tar upp. Målet för barnpolitiken är att barn och unga ska respekteras, ges möjlighet till utveckling och trygghet samt delaktighet och inflytande. Vi har i dagarna lagt fram en skrivelse till riksdagen där vi presenterar en vidareutvecklad nationell strategi för det fortsatta strategiska arbetet med att förverkliga barnkonventionen i Sverige.

Jag är övertygad om att grunden till ett tryggt samhälle med låg brottslighet där barn, unga och gamla känner respekt och tillit till sig själva och varandra är den generella välfärdspolitiken. En väl utvecklad barnomsorg och föräldraförsäkring, en välfungerande ekonomisk familjepolitik och ett utbildningssystem som präglas av hög kvalitet och livslångt lärande för tillväxt och rättvisa är inslag i välfärden som ska värnas.

Denna breda politik, tillsammans med de mer riktade insatser som också pågår, är jag övertygad ger oss goda förutsättningar för framtiden.

Anf. 71 ANNIKA QARLSSON (c):

Fru talman! Jag tackar för svaret. Det är intressanta frågeställningar. Om man tittar på dem som hamnar i brottsregister och i fängelse kan vi alla se att någonstans någon gång i början var de små nyfödda duniga, fjuniga saker som luktade precis lika gott som alla andra bebisar. Men någonstans gick det mer eller mindre galet.

Du skriver i svaret och svarar mig här att vi är överens om vikten av en gemensam värdegrund. Det tycker jag är bra. Men jag kan ändå se att det finns en skillnad mellan oss när det gäller var vi anser att huvudansvaret för den här värdegrunden ligger. Vi hävdar hela tiden från vårt parti att det är familjen som står med huvudansvaret för fostran av barnen. Du lägger det på den generella välfärdspolitiken. Det är där grunderna ska läggas för framtidens samhälle.

Vi har sett det i praktisk politik. Maxtaxan är ett ypperligt exempel på vad jag menar. Ni driver igenom ett förslag som jag kan se innebär att föräldrarna får mindre tid med sina barn. Vi ser också att det blir ett ökat antal barn i grupperna i förskolan. – Vi har debatterat det här många gånger. Jag har sagt det många gånger. Du håller inte med mig om de sakerna, men så anser jag att det är. – Det innebär att det blir mindre tid till fostran. Föräldrarna har mindre tid med barnen och har inte möjligheten, orken och kraften att fullt ut axla sitt föräldraskap. Det blir heller inte den tid i grupperna i förskolan som behövs för fostran.

För att förebygga att de här små fjuniga doftande bebisarna inte ska hamna i kriminalitet eller missbruk anser jag att man måste börja tidigt. Det handlar om att förändra normer och värderingar. I steg två handlar det om att förebygga och i steg tre om att tidigt ingripa. Jag tycker att de saker som du tar upp i ditt svar väldigt mycket handlar om att förebygga. Det är inte så mycket i svaret som går in på det första steget, hur vi ska stärka familjerna så att föräldrarna ska klara av att axla föräldraskapet.

Även om vi inte är överens om alltihop kan jag se att du har tagit upp det uppdrag som har gått till Statens folkhälsoinstitut att samla in, analysera och sprida kunskap om hur olika typer av föräldrastöd och föräldrabildning kan utformas för att göra verklig nytta. Jag tror att det är en jätte viktig sak att samla in kunskap och få ett brett kunskapsregister för att visa på vilka saker som verkligen hjälper och stöttar föräldrarna, speciellt de första skälvande månaderna som förälder.

Det handlar också om steg två, hur vi ska få ut det här så att det kommer till användning och alla föräldrar till del. Det är intressant att höra vidare om.

Anf. 72 Statsrådet BERIT ANDNOR (s):

Fru talman! Jag har väldigt svårt att se motsättningarna i det som Anika Carlsson säger. Det är klart att det är familjerna som har huvudansvaret för fostran av sina barn. Men vi har ett mål att alla barn ska ha en trygg uppväxt och, som vi skriver, jämlika levnadsvillkor. Det är centralt och viktigt för att ge alla barn någorlunda likvärdiga livschanser. Det är det som det handlar om. Då är det viktigt hur den ekonomiska familjepolitiken utformas.

Det är viktigt att vi har en generell välfärdspolitik som omfattar alla och inte bara några, att vi har en politik som utjämnar mellan dem som inte har barn och dem som har barn och som också stärker familjernas ekonomiska förutsättningar på olika sätt. Det är viktigt att vi har en föräldraförsäkring som gör det möjligt att kombinera arbete med familj och att vi också har en rad andra insatser inom den generella välfärdspolitiken som syftar till att stärka förutsättningarna för alla barnfamiljer. Det är den grund som vi utgår ifrån och som naturligtvis är central och viktig.

Maxtaxan är en fantastisk reform. Den har betytt oerhört mycket för väldigt många barnfamiljer, till det positiva. Det handlar inte bara om pengar, även om väldigt många barnfamiljer har fått ganska mycket mer pengar till följd av maxtaxan. Det handlar framför allt om att komma ifrån den stress som fanns på många håll i landet utifrån det sätt som taxorna var satta inom barnomsorgen. Genom utformningen tvingade man, enligt min uppfattning, föräldrarna att begränsa sin tid och göra det på ett sätt som kanske inte är önskvärt. Det ledde till negativa konsekvenser. Barn rycktes upp hastigt mitt i eftermiddagsmålet för att det var två minuter över tiden, och då tickade taxan vidare. Det var inte bra. Det har lättat.

Det har inte inneburit att föräldrarna har mindre tid med sina barn. Det har däremot inneburit en mindre stress. Det har blivit en tillvaro där alla barn har möjlighet att vara i barnomsorg och där alla barn har möjlighet till den utvecklingsmöjlighet som det ligger i att få både omsorg, lek och lärande. Det är, tycker jag, i många stycken en fantastisk reform.

Den uppföljning som Skolverket har gjort visar inte heller att grupperna har blivit större. Däremot vet vi att de extrapengar som har betalats ut, så kallade kvalitetspengar, just för att motverka den typen av effekt som skulle ha kunnat bli fallet har lett till att 1 400 ytterligare personal har anställts.

När det gäller Folkhälsoinstitutets uppdrag var jag i fredags och lyssnade till en första rapport från deras arbete. Jag ser mycket fram emot

den rapport som de kommer att lämna under våren. Den innehåller en rad intressanta saker som syftar till att stärka föräldrarna i deras föräldraroll.

Anf. 73 ANNIKA QARLSSON (c):

Fru talman! Jag ser också fram emot sammanställningen. Jag har varit ute och besökt ett par olika arbeten där man har jobbat kring föräldrarna i det första inledande skedet med att stärka och stötta. Man har sett många olika positiva effekter. Man har delat på ansvaret i hemmet. Papporna har då tagit ett större ansvar än vad som sker generellt. Det finns inga vetenskapliga studier, men vid de besök som jag har gjort finns känslan att det också har stärkt familjesammanhållningen. Det har varit lättare att klara av de påfrestningar det innebär att bli familj.

Det ska bli otroligt spännande att se fortsättningen på detta. Det gäller också att se till att implementera det på ett bra sätt så att det kommer så många som möjligt till del.

Generell välfärd är jätteviktigt, att samhället finns och stöttar upp där vi som privatpersoner eller föräldrar fallerar. Det finns det ingen som vill ersätta eller ta bort. Det man däremot kan se som en skillnad är att vi i dag lägger för stort stöd och för mycket kraft på dem som faktiskt har möjlighet att klara av sin situation, vilket innebär att det går åt resurser som vi annars hade kunnat satsa på de familjer som behöver det.

Samhället ska finnas där familjen är svag, och på de ställena behövs det ännu mer och ännu tydligare stöd. I stället skulle vi kunna dra oss undan en del av det andra generella ansvaret. Jag är helt övertygad om att föräldrar skulle klara av det väl så bra.

Här handlar det också lite grann om vad man ger för signaler. Du tycker att maxtaxan var en fantastiskt bra reform. Jag som var mitt inne i barnomsorgen när den genomfördes tyckte inte att den var bra. Helt plötsligt var alla barn där betydligt längre tid. Stressen hade jag fortfarande kvar eftersom jag kände en stress av att jag ville ta hand om mina barn. Det hade inte så mycket med tidsmarginaler att göra.

Den allra viktigaste skillnaden efter maxtaxan är dock den signal som samhället skickar till barnfamiljer: Det är inte du som ska ta hand om dina barn. Vi tar hand om det här. Vi gör det mycket bättre med pedagogik, lek-och-lär och så vidare. Den signalen ser jag som lite oroande. På kort sikt finns det säkert väldigt många barnfamiljer som tycker att detta har varit bra – självklart, om det stärker den egna plånboken och om jag inte behöver stressa till precis den och den tiden. Men om det i stället innebär att jag inte tar mitt föräldraansvar menar jag att man på lång sikt inte kommer att säga att det här var någonting som var bra för barnen. Barnen själva kommer inte att tycka det heller.

I höstas var jag och lyssnade på Peter Währborg som är vd för Stressinstitutet i Göteborg. Han pratade just om stressen bland barnen. De har exakt samma symtom som vi har. I den delen spelar det ingen roll om en förälder stressar de sista två minuterna eller inte, utan det handlar om hela tempot i samhället. Där finns det mycket som behöver göras.

Anf. 74 Statsrådet BERIT ANDNOR (s):

Fru talman! Att ha en välutvecklad barnomsorg som alla har råd med är inte att ta ifrån föräldrarna deras föräldraansvar. Det är häpnadsväckande att den typen av kommentarer kommer. Det har väl ingenting med

att ta någons föräldransvar att göra. Det handlar om att alla barn ska ha lika goda möjligheter till omsorg, lekande och lärande och att man inte ska utestängas för att man inte har råd. Det är inte att ta ifrån någon något föräldransvar.

Det här gäller inte bara barnomsorgen. När vi pratar om generell välfärd är ju det i grunden ett synsätt som innebär att vi har skapat en välfärd som omfattar alla. Varför har vi gjort det? Jo, därför att det är det mest suveräna instrumentet vi vet för att skapa omfördelning i samhället mellan olika grupper över livet. Det är en fantastisk möjlighet vi har till riskomfördelning mellan olika grupper som ger trygghet och möjlighet till utveckling för alla. Det är också så fantastiskt ordnat att den ger mest åt dem som behöver det bäst.

Motsatsen till detta är den selektiva välfärden där man behovsprövar – frågar ut, pekar ut och letar upp dem som verkligen behöver det här stödet. All forskning, europeisk och internationell, visar att detta är ett val av välfärdsmodell som verkligen inte är till det positiva för dem som behöver ett särskilt stöd och som Annika Qarllsson säger sig värna om. Den dagen vi börjar omvandla vårt samhälle i en riktning från generell välfärd till selektiv välfärd går vi från rättighet till gåva med välgörenhet som yttersta konsekvens. Det är ett helt annat samhälle.

Det är därför vi ska ha barnbidrag till alla barn. Den dagen vi börjar behovspröva barnbidragen har vi valt en helt annan samhällsmodell. Då ska vi peka ut och leta upp dem som verkligen skulle vara i behov av vårt stöd, och det leder till ett helt annat samhälle än det vi har i dag.

Jag vänder mig mycket emot den typen av modell. Den finns i sin prydno i Storbritannien, där den har lett till oerhört stora klyftor mellan olika grupper, mellan klasser och mellan barn – barn som egentligen behöver ha ett mycket starkt stöd.

Folkhälsoinstitutet kommer nu att presentera ett föräldrastöd, ett nytänkande baserat på ett vetenskapligt underlag som också visar hur viktigt det är att mycket tidigt gå in och stötta föräldrar i deras föräldraskap. Genom mycket enkla åtgärder kan man mycket drastiskt minska risken för till exempel psykisk ohälsa. Det finns ett par studier, bland annat en i Finland och en i Australien, som visar på vikten av detta. Jag kan tänka mig att man kan göra detta på olika sätt och i en rad olika former. Det enklaste är naturligtvis att utnyttja den institution där vi möter alla föräldrar, nämligen barnvårdscentralerna.

Anf. 75 ANNIKA QARLSSON (c):

Fru talman! I så fall skulle det inte vara några som helst bekymmer i Sverige. Då skulle vi ha minskande klyftor här. Men så är ju inte fallet. Gapet har ökat.

Jag tillhör dessutom den grupp av barnfamiljer som fick ökade kostnader med maxtaxans genomförande; sedan kan du prata om det andra hur mycket du vill.

Poängen är dock fortfarande att när du sätter in dina resurser och dina stötar och vill agera är vi bara på punkt 2 av de tre punkter jag tog upp från början. Den första var att vi måste förändra normer och värderingar i samhället. Punkt 2 är att vi måste förebygga att det går snett. Punkt 3 är att vi också ska kunna ingripa tidigt. Jag menar att om vi stärker famil-

jerna och ger dem ett utökat utrymme att kunna, orka och ha tid att agera som föräldrar så kan vi komma åt punkt 1.

De åtgärder som du satsar på handlar om att förebygga. Då har vi redan kommit en bra bit på väg. De här normerna och värderingarna handlar om de allra tidigaste åren. Det är föräldrarna som har den största inverkan där, och det är där vi behöver stötta dem och ge dem utrymme och möjligheter för att de här små nyfödda, fjuniga sakerna ska växa upp till normala människor som tar del i samhället.

Anf. 76 Statsrådet BERIT ANDNOR (s):

Fru talman! Det handlar väl om val av modell. Det är klart att vi ska stärka föräldrarna i deras föräldraroll. Det kan vi göra på många olika sätt. Jag har angivit att det som är centralt och viktigt för alla barnfamiljer är att man har en trygghet i tillvaron. Att vi har en väl fungerande generell välfärdspolitik är grunden. Utöver det ska vi naturligtvis med en rad olika insatser i en rad olika delar av samhället, precis som jag beskriver i mitt interpellationssvar, arbeta för att ge föräldrarna det stöd de behöver inte bara när barnen är små utan också när de blir lite äldre.

Den fråga som jag då tycker är ganska intressant, Annika Qarlssoon, är: Vad vill Annika Qarlssoon göra för att stärka barnfamiljerna och föräldrarna? Vad är det för insatser som Annika Qarlssoon kan tänka sig att genomföra? Det kan vi kanske återkomma till vid något annat tillfälle, därför att det vore väldigt intressant att få ta del av detta.

Jag har redogjort för den socialdemokratiska familjepolitiken och värdet av en generell välfärdspolitik. Jag har också redogjort för de olika insatser som krävs av oss alla på en rad olika områden i samhället totalt, i förskolan och i skolan. Det gäller bland annat olika föräldrastödjande insatser. Vi kan göra mycket för att stärka föräldrarna.

Men att påstå att en väl utbyggd barnomsorg på något sätt skulle frånta föräldrarna deras ansvar för att fostra sina barn, det är en beskrivning som i alla fall jag inte ställer upp på.

Överläggningen var härmed avslutad.

12 § Anmälan om inkomna uppteckningar från EU-nämndssammanträden

Andre vice talmannen anmälde att uppteckningar från EU-nämndens sammanträden fredagen den 16 och fredagen den 23 januari inkommit.

13 § Hänvisning av ärenden till utskott

Föredrogs och hänvisades
Motioner
2003/04:K14 och K15 till konstitutionsutskottet

14 § Bordläggning

Prot. 2003/04:66
10 februari

Anmälades och bordlades

Motioner

med anledning av prop. 2003/04:50 Åtgärder för att klarlägga asylsökandes identitet, m.m.

2003/04:Sf28 av Ulla Hoffmann m.fl. (v)

2003/04:Sf29 av Mona Jönsson m.fl. (mp)

2003/04:Sf30 av Bo Könberg m.fl. (fp)

2003/04:Sf31 av Birgitta Carlsson m.fl. (c)

2003/04:Sf32 av Per Westerberg m.fl. (m)

2003/04:Sf33 av Sven Brus m.fl. (kd)

med anledning av prop. 2003/04:57 Vattendistrikt och vattenmiljöförvaltning

2003/04:MJ46 av Sven Gunnar Persson m.fl. (kd)

15 § Anmälan om interpellationer

Anmälades att följande interpellationer framställdes

den 6 februari

2003/04:284 av *Sofia Larsen* (c) till statsrådet Lena Hallengren

Platsgaranti och kvaliteten i barnomsorgen

2003/04:285 av *Christer Nylander* (fp) till finansminister Bosse Ringholm

Statsfinanserna

2003/04:286 av *Camilla Sköld Jansson* (v) till justitieminister Thomas

Bodström

Yttrandefriheten i arbetslivet

2003/04:287 av *Rigmor Stenmark* (c) till justitieminister Thomas Bodström

Förebyggande åtgärder för att hindra sekters utbredning i Sverige

2003/04:288 av *Anita Brodén* (fp) till statsrådet Ulrica Messing

Indragning av tågstopp

2003/04:289 av *Torsten Lindström* (kd) till utbildningsminister Thomas

Östros

Läraryrighet och lärartäthet

den 9 februari

2003/04:290 av *Ana Maria Narti* (fp) till utbildningsminister Thomas

Östros

Åtgärder för integration på högskola och universitet

den 10 februari

2003/04:291 av *Siv Holma* (v) till kulturminister Marita Ulvskog
Film på svenskt språk

Interpellationerna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 17 februari.

16 § Anmälan om frågor för skriftliga svar

Anmäldes att följande frågor för skriftliga svar framställdes

den 6 februari

2003/04:716 av *Tasso Stafilidis* (v) till statsrådet Barbro Holmberg
Homosexuella iranier

den 9 februari

2003/04:717 av *Michael Hagberg* (s) till försvarsminister Leni Björklund
Destruktion av utjänt explosivt material

2003/04:718 av *Martin Andreasson* (fp) till statsrådet Barbro Holmberg
Homo- och bisexuella flyktingar från Iran

2003/04:719 av *Hans Backman* (fp) till statsrådet Hans Karlsson
Incitament för att utbilda sig, återgå till arbete eller arbeta mer

2003/04:720 av *Carina Hägg* (s) till statsrådet Pär Nuder
Åtgärder mot sekter

2003/04:721 av *Anna Grönlund* (fp) till statsrådet Ulrica Messing
Krav vid upphandling

den 10 februari

2003/04:722 av *Mikaela Valtersson* (mp) till miljöminister Lena Som-
mestad

Kommunalt veto

2003/04:723 av *Alice Åström* (v) till utrikesminister Laila Freivalds
Situationen för HBT-personer i Marocko

2003/04:724 av *Lena Adelson Liljeroth* (m) till kulturminister Marita
Ulvskog

Pensionsvillkoren för dansare

2003/04:725 av *Jeppie Johnsson* (m) till kulturminister Marita Ulvskog
Sätet för myndigheten Statens sjöhistoriska museer

Fråga 2003/04:716 redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 10 februari.

Övriga frågor redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 17 februari.

17 § Anmälan om skriftliga svar på frågor

Prot. 2003/04:66
10 februari

Anmälades att skriftliga svar på följande frågor inkommit

den 10 februari

2003/04:662 av *Inger Lundberg* (s) till finansminister Bosse Ringholm
Moms på ideell insamlingsverksamhet

2003/04:693 av *Niclas Lindberg* (s) till statsrådet Lars-Erik Lövdén
Försäljning av statlig mark

2003/04:694 av *Gunnar Nordmark* (fp) till statsrådet Lars-Erik Lövdén
Lagen om allmännyttiga bostadsföretag

2003/04:695 av *Owe Hellberg* (v) till statsrådet Lars-Erik Lövdén
Stöd till ombyggnation av bostäder

Svaren redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll
tisdagen den 17 februari.

18 § Kammaren åtskildes kl. 19.11.

Förhandlingarna leddes
av tredje vice talmannen från sammanträdets början till ajourneringen
kl. 16.30 och
av andre vice talmannen därefter till sammanträdets slut.

Vid protokollet

PER PERSSON

/Monica Gustafson

Innehållsförteckning

1 § Justering av protokoll	1
2 § Meddelande om frågestund	1
3 § Anmälan om fördröjt svar på interpellation.....	1
4 § Svar på interpellation 2003/04:256 om Sveriges transporter till de nya EU-länderna runt Östersjön.....	1
Anf. 1 Statsrådet ULRICA MESSING (s)	1
Anf. 2 JOHNNY GYLLING (kd)	2
Anf. 3 GUNNAR ANDRÉN (fp).....	3
Anf. 4 Statsrådet ULRICA MESSING (s)	4
Anf. 5 JOHNNY GYLLING (kd)	5
Anf. 6 GUNNAR ANDRÉN (fp).....	6
Anf. 7 Statsrådet ULRICA MESSING (s)	6
Anf. 8 JOHNNY GYLLING (kd)	7
Anf. 9 Statsrådet ULRICA MESSING (s)	7
5 § Svar på interpellation 2003/04:280 om ett ökat tågresande	8
Anf. 10 Statsrådet ULRICA MESSING (s)	8
Anf. 11 SVEN BERGSTRÖM (c)	9
Anf. 12 LARS-IVAR ERICSON (c).....	10
Anf. 13 VIVIANN GERDIN (c).....	10
Anf. 14 ANNIKA QARLSSON (c)	11
Anf. 15 Statsrådet ULRICA MESSING (s)	12
Anf. 16 SVEN BERGSTRÖM (c)	13
Anf. 17 LARS-IVAR ERICSON (c).....	14
Anf. 18 VIVIANN GERDIN (c).....	15
Anf. 19 Statsrådet ULRICA MESSING (s)	15
Anf. 20 SVEN BERGSTRÖM (c)	16
Anf. 21 Statsrådet ULRICA MESSING (s)	17
6 § Svar på interpellation 2003/04:229 om utredning av regionförsöken	17
Anf. 22 Statsrådet LARS-ERIK LÖVDÉN (s).....	17
Anf. 23 PETER DANIELSSON (m).....	18
Anf. 24 Statsrådet LARS-ERIK LÖVDÉN (s).....	20
Anf. 25 PETER DANIELSSON (m).....	20
Anf. 26 Statsrådet LARS-ERIK LÖVDÉN (s).....	21
Anf. 27 PETER DANIELSSON (m).....	22
Anf. 28 Statsrådet LARS-ERIK LÖVDÉN (s).....	22
7 § Svar på interpellation 2003/04:257 om slutförvaring av högaktivt kärnkraftsavfall och kommunal folkomröstning	23
Anf. 29 Miljöminister LENA SOMMESTAD (s).....	23
Anf. 30 RIGMOR STENMARK (c)	24
Anf. 31 Miljöminister LENA SOMMESTAD (s).....	25
Anf. 32 RIGMOR STENMARK (c)	25
Anf. 33 Miljöminister LENA SOMMESTAD (s).....	26
Anf. 34 RIGMOR STENMARK (c)	27
Anf. 35 Miljöminister LENA SOMMESTAD (s).....	28

8 § Svar på interpellation 2003/04:221 om EU:s vitamin- och mineraldirektiv.....	28
Anf. 36 Jordbruksminister ANN-CHRISTIN NYKVIST (s)	28
Anf. 37 LOTTA N HEDSTRÖM (mp)	29
Anf. 38 Jordbruksminister ANN-CHRISTIN NYKVIST (s)	30
Anf. 39 LOTTA N HEDSTRÖM (mp)	31
Anf. 40 Jordbruksminister ANN-CHRISTIN NYKVIST (s)	32
Anf. 41 LOTTA N HEDSTRÖM (mp)	32
Anf. 42 Jordbruksminister ANN-CHRISTIN NYKVIST (s)	33
9 § Svar på interpellationerna 2003/04:230 och 231 om stödområdesindelningen i Jämtland.....	34
Anf. 43 Jordbruksminister ANN-CHRISTIN NYKVIST (s)	34
Anf. 44 HÅKAN LARSSON (c)	35
Anf. 45 GUNNAR SANDBERG (s)	36
Anf. 46 CAMILLA SKÖLD JANSSON (v)	37
Anf. 47 SVEN GUNNAR PERSSON (kd)	37
Anf. 48 OLA SUNDELL (m)	38
Anf. 49 Jordbruksminister ANN-CHRISTIN NYKVIST (s)	38
(forts.)	39
Ajournering.....	39
Återupptagna förhandlingar	40
9 § (forts.) Svar på interpellationerna 2003/04:230 och 231 om stödområdesindelningen i Jämtland.....	40
Anf. 50 HÅKAN LARSSON (c)	40
Anf. 51 GUNNAR SANDBERG (s)	40
Anf. 52 CAMILLA SKÖLD JANSSON (v)	41
Anf. 53 SVEN GUNNAR PERSSON (kd)	41
Anf. 54 OLA SUNDELL (m)	41
Anf. 55 Jordbruksminister ANN-CHRISTIN NYKVIST (s)	42
Anf. 56 HÅKAN LARSSON (c)	42
Anf. 57 GUNNAR SANDBERG (s)	43
Anf. 58 Jordbruksminister ANN-CHRISTIN NYKVIST (s)	43
10 § Svar på interpellation 2003/04:258 om åtgärder för att stärka det svenska jordbrukets konkurrenskraft	43
Anf. 59 Jordbruksminister ANN-CHRISTIN NYKVIST (s)	43
Anf. 60 JAN ANDERSSON (c)	44
Anf. 61 SVEN GUNNAR PERSSON (kd)	45
Anf. 62 CATHARINA ELMSÄTER-SVÄRD (m)	46

Anf. 63 Jordbruksminister ANN-CHRISTIN NYKVIST (s).....	47
Anf. 64 JAN ANDERSSON (c).....	48
Anf. 65 SVEN GUNNAR PERSSON (kd).....	48
Anf. 66 CATHARINA ELMSÄTER-SVÄRD (m).....	49
Anf. 67 Jordbruksminister ANN-CHRISTIN NYKVIST (s).....	49
Anf. 68 JAN ANDERSSON (c).....	50
Anf. 69 Jordbruksminister ANN-CHRISTIN NYKVIST (s).....	50
11 § Svar på interpellation 2003/04:248 om åtgärder riktade mot familjen för att förebygga brott och förstärkning av samhällets värdegrund	51
Anf. 70 Statsrådet BERIT ANDNOR (s).....	51
Anf. 71 ANNIKA QARLSSON (c).....	52
Anf. 72 Statsrådet BERIT ANDNOR (s).....	53
Anf. 73 ANNIKA QARLSSON (c).....	54
Anf. 74 Statsrådet BERIT ANDNOR (s).....	54
Anf. 75 ANNIKA QARLSSON (c).....	55
Anf. 76 Statsrådet BERIT ANDNOR (s).....	56
12 § Anmälan om inkomna uppteckningar från EU- nämndssammanträden	56
13 § Hänvisning av ärenden till utskott	56
14 § Bordläggning.....	57
15 § Anmälan om interpellationer	57
16 § Anmälan om frågor för skriftliga svar	58
17 § Anmälan om skriftliga svar på frågor	59
18 § Kammaren åtskildes kl. 19.11.	59

